

Velja po pošti:
za celo leto naprej .. 8.50
za en mesec .. 5.50
za inozemstvo .. 7.00
V Ljubljani na dom:
za celo leto naprej .. 8.50
za en mesec .. 5.50
V opravi prejemnik mesečno .. 4.50
Sobotna izdaja:
za celo leto .. 8.50
za inozemstvo .. 12.50

SLOVENEK

Inserati:
Enciklopedna petstvarica (50 mm široka in 3 mm visoka ali nje prostori)
za enkrat .. po 50 v
za dva- in večkrat .. 45
pri večjih naročitih primerah popust po dogovoru.
Ob sobotah dvojni tarifi.
Poslano:
Enciklopedna petstvarica K 1- lahaja vsak dan izvenredno po- nedeljek in dan po prazniku, ob 8. uri jutraj.

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III.
Kopirati se ne vrnejo; nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredniškega telefona št. 50.

Političen list za slovenski narod.

Upravištvo je v Kopitarjevi ulici št. 6. — Račun poštnih hranilnic avstrijske št. 24.797, ograde 26.511, boz. -baza št. 7563. — Upraviškega telefona št. 50.

Negodni pojavi.

Že površen pregled našega političnega življenja v troimenski državi nam kaže, kako se loteva naših strank in stranic neka manija, da mrzlično naglašajo izrazite lokalne ali strankarske težnje. Ob tem naglašanju pa indirektno stopa v ozadje zahteva in potreba, vsepovsod uveljavljati geslo: »Salus rei publicae suprema lex!«

Ostra nasprotja se porajajo v Banovini in videti ni, da bi javnost kazala veliko odločne volje, da ne priliha olja strankarskim ognjem. Tudi v Bosni so zadobili odnošaji med strankami, odnosno njihovimi odločilnimi voditelji za naš čas in naše razmere naravnost preostro obliko. Celo pri nas Slovencih kažejo nekateri veliko razboritost in strankarsko gorečnost ter smatrajo za oportuno in taktično umestno, da načnejo že sedaj vprašanja, ki so zmogljiva kršiti potrebno narodno disciplino ter vznjujati disharmonijo. Omenimo tukaj le težkoče pri sestavi naše nove pokrajinske vlade in ostre polemike med časopisjem »Jugoslov. dem. stranke« in »Jugoslov. socialno-demokratske stranke«, dalje bojni klic za ločitov v centraliste in federaliste, odnosno avtonomiste, in še nekaj aličnih pojavov.

Naša »Vseslovenska ljudska Stranka« je vedno in dosledno naglašala potrebo trdne državne organizacije, varovala se dnevnih vab in gesel, zvesto gojila med narodom zavest skupnosti, zato bo tudi pravočasno in z vsem povdankom vedela uveljaviti svoje stališče v vseh političnih načelnih in gospodarskih ter upravnih vprašanjih. Dobrobit celotnega troimenskega naroda ji bo vedno pred očmi, a ravnotako tudi krajevne kulturne in gospodarske potrebe.

Ako se naša stranka in njeno časopisje kljub vsem naštetim poizkusom in vabam ne loti razpravljanja bodočih vprašanj in ne sledi drugim, ni v tem bojazen pred javnostjo, in nejasnost ali nesigurnost, temveč merodajna za to njeno stališče in njeno taktiko so druga dejstva, katera je treba vedno nanovo ugotavljati, da jih naša jugoslovanska javnost ne izgubi izpred oči.

Mi smo mnenja, da naš zunanje-politični položaj, pa tudi naše razmere v državi sami še daleko ne dovoljujejo takšnih političnih bojev in razmer, kakor se nam pretijo razviti in ki jih je mogoče izvojevati z vso doslednostjo in z vso ognjevitostjo ob urejenih razmerah in v mirnih odnošajih.

Naše najbolj pereče vprašanje je še vedno definitivna ureditev in določitev

naših državnih mej. In to vprašanje še ni rešeno. Vse tudi kaže, da bomo morali osredotočiti vse sile našega troimenskega naroda, da se reši za nas ugodno. Naj nam nihče ne očitá, da vidimo pred seboj le najožjo svojo domovino! Za nas je vprašanje, ali pridobimo vsako ped zemlje na celi ogrsko-rumunski črti, ravno tako važno, kakor ohranitev naše zemlje v celnem njenem obsegu nasproti Italijanom in Nemcem. Od izliva Soče pa do črnogorsko-albanske črte je jadranska obala naša in naši seveda tudi brez izjeme vsi otoki pred njo. Dobra rešitev naših mej, kakor nam gre na etnografski podlagi po Wilsonovih demokratičnih temeljih, je za naš jugoslovanski troimenski narod za vso bodočnost odločujočega pomena. Od rešitve tega vprašanja je odvisno, ali bomo samo vegetirali, ali pa živeli bogato kulturno in gospodarsko ter politično svoje življenje, odvisno je od rešitve, ali bomo v miru gradili, ali pa pripravljali naš narod za bodoče žrtve, da se izpolnijo vsi njegovi ideali o narodni svobodi. Naša stranka se resnostno položa v polni meri zaveda, zato tudi zopet in zopet opozarja nanj. Kaj nam pomaže pričkanje o centralizmu in federalizmu sedaj, ko nam še preti nevarnost, da velik del našega naroda ne bo ne centralističen, ne federalističen, temveč — tujčev suženj, mogoče še v hujšem položaju, kakor do sedaj?

Tudi naznotraj še naše razmere ne dovoljujejo strankarske brezobzirnosti, temveč zahtevajo sporazumno delo. Prevzeli smo po Avstriji kaj slabo dediščino. Zanikernost, okostenelost, korupcija, težkoče s prehrano, težkoče z oskrbo drugih življenjskih potrebščin za naš narod, boj proti brezposelnosti — resnični in namišljeni — vse te naloge so zadeva vseh strank in zahtevajo veliko smotrenega, sporazumnega dela, ki je za naš narod sedaj nujnejše in važnejše, kakor strastno dociranje. Ne bodimo podobni bratom, ki so stali ob postelji težkobočne matere in se prepirali tako dolgo, katero medicino naj bi ji dali, da jim je mati sama — umrla!

Ne moremo, nočemo slediti v strasten medsebojni boj, ker še niti naši dosežani notranji nasprotniki niso ob vso svojo moč, ker še ni iztrebljena do zadnjega lulika, ki so jo sejali, in ker še učinkuje politični strup, s katerim so zavdajali našemu ljudstvu. Dogodki v Mariboru so nam za to ravno tako jasen memento, kakor nekateri pojavi na Kranjskem, pa tudi v Banovini. Nasprotniki našega ujedinjenja in naše svobode med nami in zunaj naših mej bi skušali izkoristiti takšne raz-

mere in bi hoteli ribariti v kalnem. Mi sami pa bi se zopet po lastni krivdi začeli nekako odtujevati in bi se slabili vsepovsod. Odgovornost za to je prevelika; posledice pretežke. Močno državo hočemo nazunaj, čim najbolj popolno zadovoljnost vseh slojev za naprej o nas sodbo francoskega uglednega urednika Charlesa Riveta, ki je pisal o nas v »Le Temps«: »S svojim zadržanjem dokazuje slovenski narod svojo politično zrelost« in na drugem mestu »Slov. narod nudi lep zgled patriotizma.«

Odločno pa poudarjamo, da zahtevamo uvaževanje tega našega stališča tudi pri vseh onih, ki iščejo na račun pravih skupnih koristi le svoje stranke. Zato smo bili prisiljeni zadnji čas izreči jasno in nedvoumno svojo sodbo nasproti osebam na odgovornih zrelih in bomo storili to seveda tudi v bodoče. Skrivati nimamo ničesar: s svetlimi očmi in odprtim vizirjem hočemo delati v duhu našega velikega mojstra Kreka.

Denarno vprašanje in industrija.

(Donesek k rešitvi valute).

Vsakdo čuti, da so sedanje gospodarske razmere za delj časa nevzdržne, da bo treba v kratkem ukreniti kaj pomembnega, da se rešimo negotovosti, v kateri živimo sedaj. Trgovec in industrialec ne moreta postaviti nikake kalkulacije, ker se cene nele od danes do jutri, ampak tudi od kraja do kraja jako izpreminjajo. Vsemu temu je kriva nesolidna podlaga, na kateri sloni avstrijski denar. To je rana našega gospodarskega življenja, ki postaja vedno opasnejša in čas je, da se lotimo ozdravljenja.

V enem članku ni mogoče tega problema niti orisati, ampak hočem izreči samo par misli.

Mirovna konferenca v Parizu se ne bo pečala neposredno s tem vprašanjem, pač pa bo odločala o stvarih, ki so bistvene važnosti za rešitev denarnega vprašanja. Konferenca bo prisodila nekaterim po vojski prizadetim državam vojno odškodnino, med temi tudi Srbiji. Koliko odškodnine se bo odmerilo, se danes ne vé. Svota pa bo na vsak način visoka. Listi govorijo o 7—8 milijard frankov. Gotovo je, da bo odškodninski znesek tako velik, da lahko restavrira Srbija svoje poljedelstvo, industrijo, obrt in druge panoge. Ker ne bodo mogli plačati Nemci in Mažari cele svote v zlatu, bodo poravnali znaten del odškodnine z industri-

skimi predmeti, posebno s produkcijskimi sredstvi. Nemške tovarne se bodo s celim inventarjem preselile v Srbijo, Mažari bodo plačali z živino. Na ta način je obnovitev Srbije zagotovljena. Živinoreja se bo povzpela približno na isto stanje, kakor je bilo pred vojno; tovarne, ki so bile tekom vojne porušene in oropane, dobijo nemške stroje, njih produktivnost bo mnogo večja kakor leta 1914. Vrhutega dobi Srbija še precejšnjo množino zlata, oziroma nemških in mažarskih inostranih terjatev.

S temi sredstvi bi mogla Srbija ne le obnoviti svoje gospodarstvo, ampak si tudi ustvariti novo dobro fundirano valuto. Sicer stoji že sedaj kurz srbskega dinara v inozemstvu jako visoko; s francoskim frankom uživa pariteto. Za 100 dinarjev se dobi 100 frankov. To pa le iz političnih ozirov in radi tega, ker srbska banka ne izdaja novih bankovcev, ampak samo 300 milijonov dinarjev je v prometu in ravno toliko zlata v zalogah srbske banke.

Torej Srbija dobi vojno odškodnino. Ta pa ne bo nikakor zadostovala za obnovev porušenega srbskega ozemlja in za restavriranje skupne jugoslovanske valute. Po najnovejših poročilih se glasi, da je v jugoslovanskih pokrajinah bivše monarhije kakih 6 milijard avstrijskih bankovcev. V pokritje tega ogromnega zneska nimamo niti enega funta zlata. Avstroogrska banka ima v prometu približno 36 milijard papirnatih kron ter samo 340 milijonov zlata in srebra, torej bi bilo 100 avstrijskih kron vredno samo 93 vinarjev. Ako tudi dobimo od Avstro-ogr. banke sorazmeren del zlata in srebra, si ne moremo mnogo pomagati. Pripraviti moramo izdatnejša sredstva za ozdravljenje valute. Najsolidnejša podlaga za postavitev zdrave valutarne zgradbe je solidno gospodarstvo. Naša gospodarska bilanca na zunaj mora biti aktivna.

Težko je sedaj pregledati položaj v celi državi. Razkosani smo bili v 6 različnih skupin, nikjer se ni skupno beležil naš izvoz ali uvoz, tako da smo v tem oziru neorientirani. Poglejmo si pa naše slovenske razmere. Ako se ne izvršijo večje izpremembe v slovensk. gospodarstvu, ali smemo upati, da bo bilanca naše dežele aktivna? Vse kaže, da bo pasivna, ker tvori industrija, v kolikor se nahaja na naših tleh, hudo rano na našem gospodarskem telesu. V drugih državah je industrija hrbenica zunanje trgovine, z njeno pomočjo si opomore celo gospodarstvo. Nas pa bo industrija, ako ostanejo razmere take, kakor so danes, tako tlačila, da bomo postali

LISTEK.

Ali bomo narod poštenjakov.

Govoril na taboru »Svete vojske« predsednik.

Jugoslavijo imamo. Veseli smo narodne svobode. Samo laška in koroška rana nas danes še peče. Ko bosta ti dve zaceleni, potem ne bomo imeli nujnejšega dela kakor tega: kako naš narod kulturno dvigniti.

Nemci so nam očitali, da smo kulturno zaostali. Lahko njim, ki so stoletja za gorko pečo sedeli, medtem ko so naši predniki s skrajnim naporom odbijali divje navale osmanstva! Srbi in Hrvatje, pa tudi mi Slovenci smo bili 300 let antemurale christianitatis — predzidje krščanstva. S svojimi hrbti smo ščitili kožo drugim, da jim je ostala zdrava. In ako smo tudi pozneje kaj zaostali, nismo mi krivi sami, ampak tuj nam vlada, nemška in mažarska, ki nam ni dala potrebnih šol, pač pa pridno odpirala oštarije in šnopsarije po Slovenskem in Hrvaškem. In če smo res kaj zaostali, hočemo zdaj, ko smo svoji gospodje, hiteti, da zamujeno popravimo.

Kulturno hočemo narod dvigniti! Kulturna pa ima več panog. V glavnem jo lahko razdelimo v tri dele materialno (gmočno), intelektualno (umsko) in moral-

no, ki jo v slovenskem lahko imenujemo: kulturo srca.

Materijalna kultura: nove tovarne, industrija, veletrgovina, naši parniki po morju, da, da, to je lepo! Intelektualna: naša vseučilišča, šole vseh vrst, narodne akademije in galerije, naši učenjaki svetovnega slovesa, nobenega analfabeta v celi Jugoslaviji, — to je še lepše. Toda moralna kultura, kultura srca, to je najlepše, s čimer se mora Jugoslavija ponasati. Ne le nobenega analfabeta, ampak nobenega pijanca in nobenega razuzdanca, nobenega nesramneža in nobenega suroveža; treznost, dostojnost, krepost in poštenje vsepovsod, to je naš ideal.

Sicer se za srčno izobrazbo dela lahko tudi posredno potom umske izobrazbe. A sama umska izobrazba srca še nikakor ne vzgoji in ublaži. Najbolj kričoč dokaz za to — svetovna vojska. Intelektualna kakor materijalna kultura sta bili obe na višku, — ljudje pa pri vsem tem cele zverine. Ne po tem, kar človek ima, niti ne po tem, kar zna, marveč pred vsem po tem, kakršnega je srca, kakšnega značaja, po tem se sodi, koliko je kdo človek. In dobrih ljudi, to je, kar si pred vsem želi naša mati Jugoslavija.

Zakaj to naglašam? Ker svet tega ne vé, — noče vedeti.

Petnajst let že vpijem po Slovenskem: boj alkoholizmu, najhujšemu sovražniku našega ljudstva! Pa kdo me posluša? Za-

res glas vpijočega v puščavi. Lahko rečem z Gregorčičem:

Moj črni plašč vam je v zasme, a ga umejete? Umete roso v teh očeh, ki se jej smeje?...

Da, roso! Ali se vam ne orosé oči, če gledate gorje, ki ga napravlja pijančevanje v našem rodu, in vso to moralno propast, ki je bolj ali manj v zvezi s pijačo? Ali vas ne oblije rdečica sramu in se vam ne razlije bridkost po srcu, ko slišite, da so naši ljudje taki? Ali vam ni žal milijonov narodnega premoženja, s katerim si ljudje pijejo propast in smrt?

10 milijonov so izmetali Slovenci vsako leto Nemcem samo za nemško pivo. In kaj je imelo naše ljudstvo od teh žrtvovanih milijonov? Nemške šulvereinske šole in druge nemške naselbine med nami. Sami s svojim denarjem smo jih vzdrževali; sami tujcem plačevali denar, s katerim so nas potem ponemčevali.

Grozno gorje je povzročila svetovna vojska. A kdo misli na to, da nam alkohol povzroča podobno ogromno škodo, da nam naše moze in fantje mori, žene povdolvja, otroke osirotuje, domove ruši in naše ljudi po svetu pojanja?

In ali vam ni hudo, ako slišite o naših ljudeh takale poročila, kakor ga je meni poslal neki duhovni sobrat: V bližini mesta K. je več barak. V njih so bili nastanjeni slovenski prostovoljci — mladi fantje. Nobeno sramežljivo dekle ali žena

si ni skoraj upalo mimo. Padale so nanjo opolzke opazke. Duhovnik, ki je mimo hodil po službenih opravilih, ni mogel več tam hoditi, napadali so ga mimoidočega z neslanimi in umazanimi dovtipi. Mnogo čet drugih narodnosti je bivalo v imenovanih barakah, pa se kaj takega ni zgodilo. Slovenski fantje so torej imeli v tem oziru žalostno prednost! — Bilo je v Ljubljani. Vračali so se vojaki s laške fronte, ko je naša armada razpadla. Šli so v dolgih vrstah povečini mirno. Naenkrat se začuje krik in vpitje. Aha, reče neki Ljubljančan, to so pa že naši Slovenci! In res bijejo na uho lepe cvetke: Preklet hudič, ali si še na svetu? Primojduš... sakrament... krucifiks... Da, žal, da so to Slovenci! Kletev jih razodevali Tisti, ki je bil priča temu, se je užalostil; sram ga je bilo, da je Slovenec!

Mene pa je bilo sram, da sem Slovenec, takrat, ko mi je neki hrvaški rezervni častnik povedal, da je v zaledju italijanske fronte 10 tisoč slovenskih deklet, — katerih nesreča je bila ta, da znajo nemško — — —

Se bolj me je bilo pa sram, da sem Slovenec, oni večer, ko sem slišal, da je pijan slovenski vojak tukaj v Ljubljani zaklal nekega srbskega vojaka do smrti. Sramota taka, da bi morali vsi Slovenci pred Srbi oči povesiti, Ljubljana pa črne zastave izobesiti.

Vzdrami se vendar, narod slovenski, in vrzi s sebe to sramoto! Dvignite se vsi

vedno večji dolžniki napram inozemstvu. Vpoštevatil moramo, da so štiri petine industrijskih podjetij, ki se nahajajo na slovenski zemlji, v rokah nemških družb, ki imajo svoj sedež večinoma na Dunaju. Dobiček iz teh podjetij bo šel v Nemško Avstrijo, in ta svota ni tako malenkostna. Pred vojsko so imela nemška podjetja na leto približno 30 milijonov dobička. Ker ide ta dobiček v inozemstvo, se zadolžimo iz tega naslova letno za 30 milijonov napram Nemški Avstriji. Na ta način bo tvorila industrija pasivno postavko naše bilance, namesto da bi bila največja postavka na aktivni strani naše zunanje trgovine.

Ako ostanemo industrijska podjetja v inozemskih rokah, kakor so sedaj, nam bo inozemstvo diktiralo produkcijo in cene blaga. Dunajske tvrdke bodo določevale, koliko papirja, koliko železa, koliko premoga itd. naj se producira pri nas in dunajske tvrdke bodo odločevale, po kakšni ceni naj se prodaja to blago.

Dokler ostanemo razmere neizpremenjene, je nemogoče misliti na smoteno industrijsko produkcijo od strani naše države in je nemogoče, da bi zavladale pri nas urejene gospodarske razmere.

Nemogoče je, da bi rešili v takem položaju zamotano valutno vprašanje. Ako nimamo industrijskih podjetij in industrijske produkcije v lastnih rokah, tako da moremo mi odločevati, kaj naj se producira, koliko naj se producira, kaj uvaža in kaj izvaž, se ne moremo resno lotiti uspešne rešitve valutnega vprašanja. Predno se lotimo denarnega vprašanja, moramo rešiti industrijsko vprašanje, ker drugače nam ni mogoče postaviti gospodarskega načrta.

Stanovanjsko upravljanje.

Dr. A. G.

Narodna vlada je izdala daljšo naredbo, s katero hoče od pomoči stanovanjski bedi v mestih ter zunaj na deželi, zlasti v industrijskih krajih. Upajmo, da bo ta naredba dosegla svoj namen, toda toliko je gotovo, da ima le prehodni pomen in da stanovanjskega vprašanja ne bo rešila, vsaj končno veljavno ne. Za tako rešitev bo treba stanovanjsko vprašanje temeljito preštudirati. Jasno nam mora postati predvsem dvoje. Prvič: ali je sedanja stanovanjska beda samo mimogrede pojav, ter izvira iz neurejenih razmer, ali pa je morda predvsem nujna posledica razvoja, ter zahteva vsled tega trajno rešitev; drugič pa je treba, da se dobro zavedamo, kakšno mora biti stanovanje, da nudi človeku tisto, kar popolnoma upravičeno od njega pričakuje. Šele zaključek, do katerega bomo prišli po vsestranskem premisleku teh dveh točk, nam more dati podlago za tako rešitev stanovanjskega vprašanja, ki ne bo — vsaj z ozirom na njeno trajno veljavo — predraga, pa bo obenem ustrezala vsem zahtevam modernega življenja.

Da sedanja stanovanjska beda v mestih ter industrijskih krajih ni samo prehodni pojav, nam mora postati takoj jasno, če pomislimo, da se štiri oziroma pet let ni nič zidalo in popravljalo, pač pa se je marsikaj porušilo in podrla. Pred vojsko je leto za letom število stavb, ki so bile namenjene za stanovanje, raslo in kljub temu so bila splošno vsa stanovanja zasedena in oddana. Štiriletni presledek v prirastku stanovanj se mora torej še sam na sebi precej občutno poznati, toda to še nikakor ni vse. S politično samostojnostjo smo dobili v svoja mesta, zlasti v Ljubljano celo vrsto uradov, katerih prej

ni bilo tu, naj so že imeli svoj sedež na Dunaju, ali lije drugje, ali pa šer jih prej sploh ni bilo. Novi državni organizem s svojimi demokratičnimi uredbami bo zahteval v glavnem mestu, pa tudi v podeželskih mestih in trgih celo vrsto stanovanjskih prostorov v javne namene, bodisi za urade, bodisi za različne organizacije, ki se bodo nujno močno razmnožile.

Na drugi strani je sicer res, da je pri nas naseljenih sedaj razmeroma jako veliko število oseb in družin, ki se bodo izselile drugam, kakor hitro se razmere uredijo, vendar pa to nikakor ne bo zadostovalo, da bi se stanovanjske razmere še vsled tega uredile. Sedaj ko smo svobodni in samostojni, ter rabimo na vseh poljih delavcev, moramo računati tudi s tem, da se bo vrnilo v domovino veliko število naših ljudi, ki so bili raztreseni po vsem svetu ker jim prejšnja domovina ni dajala potrebnega kruha. In mi moramo naravnost delati na to, da pritegnemo nazaj v domovino zlasti tehnično izveščane ljudi, ki jih bomo na vseh koncih ip. krajih tako nujno rabili. Vse to jasno priča, da stanovanjsko vprašanje ni samo dnevno vprašanje, temveč, da kliče po trajni, za dolgo dobo veljavni rešitvi.

Vprašanje, kako izvesti to rešitev, ni lahko in tudi ne dovolj jasno, da bi mogli nanj kar tako točno odgovoriti. Kakor že omenjeno, nam mora postati jasno predvsem, kaj nameravamo z ureditvijo stanovanjskih razmer, z drugimi besedami, kakšna naj bodo stanovanja, ki jih hočemo preskrbeti ljudem, pri čemer si prinajševamo najvišjih slojeh.

Pri nas se še vse prerado misli, da za stanovanje revnejše družine zadostuje prostor, obdan s štirimi stenami, podom in stropom, če ima le vrata in morebiti še okno, ter se da postaviti vanj postelja in miza. Da mora pripadati k takemu stanovanju tudi kuhinja, se sicer že samoočebi razume, da bi pa poznali glede stanovanj revnih ljudi še kake druge zahteve, tega pri nas skoro ni najti. To je tudi ena tistih žalostnih dedščin iz dobe našega robstva, katerih se ne moremo ožestiti, ter se jih še dolgo ne bomo otresli. Naši ljudje imajo različne potrebe, med njimi tudi precej popolnoma nepotrebne, toda da bi čutili v sebi željo po tistih potrebščinah, brez katerih pravo človeško življenje, zlasti v modernih razmerah skoro ni možno, tega bi pri večini zmanj iskali. Človeka, kateremu je kljub njegovi revščini piše in kajenje absolutna življenska potreba, srečaš na vsakih pet korakov, žensko, ki je kljub praznemu želodcu do smrti nesrečna, če si ne more kupiti najmodernejše obleke, vidiš v mestu in na deželi, težko, ali vsaj neprimerno težje, pa bi našel preprostega človeka, ki bi čutil v sebi resnično potrebo po sicer skromnem, pa kljub temu zdravem ter okusno, ali vsaj čedno urejenem stanovanju. Pač, dovolj je takih, ki zavidajo bogatejšim, ter bi jih radi posnemali v luksusu, toda človeka, ki bi razumel pravi pomen zdravega, ter okusno opravljenega stanovanja, bi pri nas komaj z lučjo našli. Če ta naša trditve ne bi bila resnična, ne bi imeli celo pri revnejših družinah toliko razmeroma dragih, pa strašno nerodno urejenih stanovanj. Vse to priča, da sega stanovanjsko vprašanje celo na tej strani, na katero nihče ne misli, globoko v socialno življenje, ter nujno zahteva, da se tudi v te strani osvetli ter pripravi za rešitev.

Toda vse to le mimogrede, kot dokaz velike važnosti stanovanjskega vprašanja. Toliko sledi že iz povedanega popolnoma jasno, da mora biti vsako stanovanje tako, da se da primerno urediti, tako da se člo-

vek počuti v njem zadovoljnega (ter ga ne moti to in ono, kar bi ga podilo z doma v gostilno ali kam drugam). S tem so že približno določene vse najvažnejše zahteve glede stanovanja. Na podlagi tega je popolnoma jasno, da mora biti stanovanje dovolj veliko, da mora odgovarjati higijeničnim predpisom, ker ne sme biti beznica ali luknja, v kateri se človek čuti nesrečnega, čeprav so dani vsi drugi pogoji, da bi bil zadovoljen in vesel.

Toda to še ni vse. Človeku ne zadostuje stanovanje samo na sebi, temveč je treba, da ima tudi poleg stanovanja različne udobnosti — če to tako imenujemo — brez katerih ne more prav uživati. To je prav tako važno kot vprašanje stanovanja samega na sebi, ako ne morda še bolj, kajti na to mislimo splošno prav malo, ali nič. Če ima družina primeren število zračnih in svetlih ter morda še lepo opravljenih sob, pravimo, da ima lepo in dobro stanovanje ter se za druge važne okoliščine ne menimo. In vendar človek ne more preživeti vsega svojega prostega časa med štirimi stenami, temveč je potrebno, da se giblje v prosti naravi, da ima priliko tudi tam uriti svoje telesne in duševne moči. To velja za vse, ne le za uradnika, temveč tudi za delavca v tovarni, za obrtnika, sploh za slehernega človeka, ki ga ne silijo z njegov poklic sam na sebi, da mora živeti in delati v prosti naravi.

Delavni čas se je popolnoma upravičeno skrajšal na 8 ur dnevno. Tako ostanete uradniku in delavcu dve tretjini dneva za počitek, potrebno razvedrilo itd. To se zdi jako lepo, če pa resno premislimo, kako naj porabi zlasti delavec v mestu ali industrijskem kraju svoj prosti čas, da bo imel od njega res nekaj duševne in telesne koristi, si skoro ne vemo primerno odgovoriti. Po naših sedanjih pojmih je bil prosti čas, čas za izprehode, morebiti za gojitev športa in pa za — gostilne. To pojmovanje prostega časa je za naše razmere naravnost tipično ter dokazuje dovolj jasno, da smo še daleč, daleč od tiste stopinje, ko pričrlo človek iskati tudi razvedrilo in zabavo, sploh zadovoljnost in srečo — v delu.

Da je prosti čas samo čas za izprehode, šport ter za zabavo po gostilnah in veselnicah, je velika in usodepolna zmeta. Človekova naloga pa tudi vir njegovega zadovoljstva in sreče, je delo. Prosti čas ne sme biti čas brezdeleja, marveč dela, bodisi telesnega ali duševnega, sorazmerno s tem, kakšno je pač službeno opravilo posameznika. Skrajšani delavnik bo delavstvu le malo koristil, če posamezniki ne bodo znali prav izrabiti svojega prostega časa. Delavec in uradnik, morata imeti v prostem času priliko, da s primernim koristnim delom urita svoje telesne in duševne moči. To je važna zahteva pametnega in res smotrnega življenja, sicer bo prosti čas rodil le nove zahteve in potrebe, vsled katerih bodo ljudje še bolj nezadovoljni in nesrečni. Možnost primerne telesne ali duševne dela v prostem času pa je v veliki meri odvisna od stanovanja, tako da jo je treba pri rešitvi stanovanjskega vprašanja nujno vpoštevat. Stanovanje mora biti tako, da more človek doma, to je v neposredni bližini svoje družine, posvetiti v prostem času svoje moči primernemu delu, ki naj ga razvedri, obenem pa mu tudi koristi, bodisi telesno ali duševno.

Ta zahteva pa postavi stanovanjsko vprašanje na popolnoma drugo podlago, kot je bila ona, na kateri smo ga bili dosedaj vajeni presojati. Tu ne gre več samo za zdravstvene predpise ali za določeno stopinjo udobnosti, temveč gre za to, da dobi človek s stanovanjem tudi vse drugo, kar je neobhodno potrebno, da si more ustvariti svojim razmeram primeren dom, na katerem lahko zadovoljno in srečno preživi ves svoj prosti čas. Težišče in središče delavčevega in uradnikovega življenja se mora prenesti iz tovarne ter urada nanj in dom. Tu naj krepita svoje moči, tu naj se zabavata in tu naj tudi delata za blagostanje svojih družin. Delavec se ne sme pogospoditi, da v prostem času ne bi prijel za nobeno telesno delo, pa tudi za uradnika bi bilo pametneje, ako ne bi zapravljal denarja z dragim športom, kjer bi lahko isto dosegel z navadnim praktičnim delom.

Končni cilj vseh poskusov, da bi rešili stanovanjsko vprašanje, mora torej biti, da stopijo na mesto dosedanjih stanovanj resnični domovi. Zlasti za prave družinsko življenje je dom nujno potreben. Sicer ni ravno treba, da bi bila to za vsako družino posebna hiša z vrtom itd., temveč bi se dalo združiti tudi po dva ali celo po več domov pod eno streho, a toliko je popolnoma gotovo, da delavsko in uradniško stanovanje, kot si ga danes navadno predstavljamo, ne more zadostovati za naše namene. Tu je treba temeljite izpremembe in preureditve sedanjih razmer. Tesno druga k drugi stisnjene hiše, kot smo jih vajeni celo po trgih in vaseh, so ena glavnih ovir pri rešitvi sta-

novanjskega vprašanja. Vsaka stavba, ki je določena za stanovanja, naj bi nujno imela tudi primeren kos zemljišča, ki bi ga mogle stranke, ki bi to želele, vzeti v najem, da bi ga obdelale ali sploh uporabile, kakor bi jim pač najbolj prišlo. V mestu se zdi to sicer neizvedljivo, v resnici bi se pa vendarle mogli vsaj deloma približati temu cilju, kar bi, kot bomo pozneje videli, tudi popolnoma zadostovalo.

Preden pa preidemo k drugi točki, kjer bomo skušali na praktičnem zgledu pokazati, kako bi se dala izvesti stanovanjska reforma, kot smo jo ravnokar orisali, moramo še pripomniti, da se enako kot za stanovanja v takozvanih »Mietskassenhäusern« (stanovanjih v najemnih hišah), tudi ne moremo navduševati za delavske okraje in predmestja, kjer stoji nepregledne vrste delavskih hišic, podobnih druga drugi, kot vinar vinarju. Taki okraji napravijo na človeka mučen vtis, nekaj kakor mora se mu vleče na dušo, ko stopa po enakomernih ulicah, in delavec, ki stane v takem okraju, se še bolj zaveda svojega položaja in socialnega ponižanja, kot oni, ki stanuje sredi mesta med palačami, kjer uživa vsaj kot gledalec, nepoznan in neopažen, življenje in vrvenje bogatih slojev. Delavski okraji so kljub temu, da nudijo delavcu mnogokrat marsikatero prednost in udobnost, vendarle iznajdba mrzlega, brezsrčnega kapitala, ki skoro ne pozna drugih potreb kot telesne. Zato se niti ne zaveda, kako grenak je kruh, ki ga daje delavcu, in kako mrzle, gole in puste so štiri stene, med katerimi mu odkače njegovo bivališče. Življenje zahteva spremembe in slikovitosti, zato moramo pomočati ljudi in stanove med seboj, da se bodo poznali ter umevali potrebe in zahteve drug drugega.

Notarijat.

Reforma notarijata je bila že v Avstriji skozi več desetletij na dnevnem redu. V naši mladi državi SHS bo pa temeljita reforma notarijata iz mnogo razlogov še veliko bolj važna in nujna, kakor je bila v Avstriji slabega spomina. Demokracija ustave in uprave, svobodnejše in preprostejše gibanje in delovanje na vseh gospodarskih in pravnih poljih bo zahtevalo na eni strani preprostejše oblike pri morda še večji pravni sigurnosti, na drugi strani pa razširjenje delokroga na način, ki bo tudi v ustroju državnega telesa izrazito uveljavljati princip delitve dela. Nekam čudno vlogo ima danes sodnik. On opravlja posle varuha in oskrbnika, vrši zapušćinske razprave, prodaja premičnine in nepremičnine, napravlja listine, vodi zemeljske knjige trgovske in zadruške registre itd. Pozabil bi bil skoro, da tudi — sodi. In ta vsestransko delujoči in vsestransko zainteresovani sodnik naj sodi. Sodi mirno in stvarno. Ta vespoved delujoči sodnik naj bo vseskozi nepristranski, naj stoji vzvišeno nad strankami.

Z kako municioznostjo se je izvršila delitev dela na polju industrije. Številke so pokazale, da je uspeh industriji tim popolnejši, čim skrbnejše je izvedena delitev dela.

Ko se bo polagal temelj za našo novo državo, treba bo temeljite prenosne na polju justice. Sodnik ne bo več smel opravljati toliko mnogovrstnih poslov, moral bo biti edino sodnik. Reforma justice se bo vršila vzporedno in vzajemno z reformo notarijata. Reforma notarijata v državi SHS bo pa tudi radi tega posebno važna, ker je danes stališče notarijata v posameznih pokrajinah te države povsem različno.

Danes se organizirajo vsi stanovi v obrambo stanovskih koristi. Notarski stan se še ni zganil. Če bo stal notarski stan tudi zanaprej ob strani, ko se bo polagal temelj države, bo slabo zanj. Tudi ne bo dobro zanj, če bodo zastopali njegove koristi odvetniki ali justični uradniki. Vsakdo je sebi najbližji in vsak pozna najbolje sam svojo moč in svoje potrebe.

Poklicani so v prvi vrsti člani notarskih zbornic, da se zganijo. Če tem gospodom zadostuje osebnih dobrobit, se morajo zavzeti za stanovske koristi mlajši notarji, ki imajo gotovo še več smisla za stanovske potrebe. Konečno pa notarski kandidati kot mlajša novi dobi in novimi idejam bolj dostopna generacija.

Vsekakor se naša notarska zbornica v prihodnje ne bo več mogla vzdržati na ozkostrnem, krajevno in strankarsko omejenem stališču, kakor se tudi notarski stan ne bo več smel ponažati na agitatorski nivo posamezne stranke. Postaviti se bo moral v službo svobodnega naroda in iskati sam poti, kako bi celoti najbolj koristil.

Pregibanja jugoslovan. visokošolcev v Gradcu.

Gradec, 31. jan. 1919.

Po dogodkih v Mariboru je postal življenje jugoslovanskih visokošolcev, ki j bilo že itak popreje čez vse meje težavno naravnost nezno. Že v začetku leta s nemški dijaki sklenili, da morajo ostati pri

poštenjaki na sveti boj zoper to skrunjenje naše domovine! Zgani se inteligenca, vsi narodni delavci! Vzdrinite se vi razumniki iz ljudstva samega, ki ste sami srčno olikani, podajte roko in pomagajte bratu, da ga dvignete iz blata moralne propasti!

Zdaj je čas, ko začenjamo novo narodno življenje. Ko smo namreč narodno prerodili, prerodimo se tudi pravno! Boj sistematičen, boj organiziran, boj vztrajen ljudskim strastem! Trije so madeži, ki madežujejo naše ljudstvo: pijančevanje, nenravnost in surovost. Navadno je vse troje med seboj v zvezi. Vsem trem volja naša sveta vojska. Začetek zla pa je navadno pijančevanje. Zato velja naša vojska temu najprej. Na ta sveti boj vabimo vas vse, ki želite našemu narodu res lepšo bodočnost.

Ako pa hočemo imeti kaj uspeha v tem boju, je nujno potrebna organizacija. Taka organizacija je »Sveta vojska«. Treba jo je le znova alarmirati in na noge postaviti. Pridružite se ji vsi, ki se hočete udeleževati svetega boja za blagor naroda, za čast domovine! — Omeniti moram, da »Sveta vojska« ni politično društvo. Politike se strogo ogibamo. Jaz imam še to navado, da pred vsem grajam napake

na lastni stranki, če katere opazim, ker ta mora biti najprej v redu. Pač pa sloni »Sveta vojska« na verskem temelju. In tega temelja ne moremo in nečemo popustiti, ker pri vernem ljudstvu najbolj drži. Ako bi se torej na tem temelju ne mogli vsi složiti, potem bi bilo potrebno, da vsaka stranka stori lastno protialkoholno ali etično organizacijo. Tudi pri drugih narodih imajo razne stranke svoje lastne protialkoholne organizacije. V tem slučaju bi ločeno korakali, a se od časa do časa po potrebi združili in skupno udarili.

Ko se je zadnje tedne pijanost in surovost med nami na tak gorostasen način razpala, so se zgražali nad tem vsi pošteti ljudje in oglasili vsi naši listi ter javno grajali to kričečo razuzdanost. To je dokaz, da moralni čut med nami še ni izginil. Samo z zgražanjem pa se ne smemo zadovoljiti. Ljudstvo moramo vzgojiti, da se ne bo nikoli več tako spozabilo, da bo držalo kaj na svojo čast in ne delalo javne sramote slovenskemu imenu.

Dvignimo torej narod moralno po vsej Jugoslaviji! Dajmo mu srčne kulture! Zlahtnimo srca ljubljenskih rojakov, da bomo narod poštenjakov, da bomo narod vrlih mož!

prostori v dvoranah za Nemce. Pri medicinskih praktikanjih so prišli Slovani zadnji na vrsto in še tedaj so jih gledali tako dijaki kot profesorji postrani.

Sedaj so nemški dijaki sklenili, da morajo zapustiti vsi nemški dijaki univerzo in tehniko. Sredi predavanj so prihajale deputacije nemških dijakov in so zahtevale takojšnje odstranitev vseh nemških dijakov. Pridružil se je njih sklepu tudi rektorat, ki je v takih ozirih brez moči, oziroma vsaj ne ugovarja dijakom, temveč se popolnoma strinja z njimi, ker je istotako nacionalno zagrozen.

Toda še več! Zopet skušajo delati po starem sistemu, izigravati hočejo Hrvate proti Slovincem. Na rektoratu so rekli, da proti Hrvatom nimajo tolike, kot proti »diesen Kraipischen«. Hvala Bogu, so Hrvatje pametni in jim nočejo iti na lim.

Nemci tudi ne smatrajo osvobodjenja naših severnih krajev za skumno jugoslov. stvar, temveč samo za »Kranjceve«. Prepričali jih bo menda njih napačnem mnenju prihod hrvatskih vojakov v Maribor.

Kretanje po graških ulicah je silno nevarno. Niti na tihem ne smeo govoriti slovensko, takoj te napadejo »daß sich diese Hündenschweine noch zu zeigen trauen — und daß sie nicht verschwinden...« ter podobno. Javno pa dokazujejo svojo pravičnost in negirajo svoje teroriziranje.

Najzabavnejše pa nam je bilo potovanje po južni železnici. Tu nas nemške ženske, prevete od polnega sovraštva do Jugoslovancev — ki pa dobro vedo, da je jugoslovanski živeč vseeno silno koristen za njih skržene želodce — pomilujejo, da smo se združili s Srbi, ki so po njih mnenju

sami roparji in morilci, ki režejo nosove in ušesa. Za svoje trditve navajajo silno smešne dokaze ter obenem obžalujejo, ker bomo nesrečni in pogubljeni, ko se nočemo njim pridružiti. Upajmo, da bo Nemec čez kakih šeststo let vendarle enkrat srečala pamet.

Sicer se pa v zadnjem času že opazuje preobrat mišljenja, posebno pri mladih devojkah, ki na vso moč hvalijo vrtkost in uglajenost srbskih častnikov. Počasi se bodo prepričali, da pruske trditve niso bile posebno pravične in da so Srbi najmanj tako »fene« fantje kot Prusi, če ne neprimerno bolj, kar je gotova stvar.

Med visokošolci vlada slabo razpoloženje, ker Nemci lahko obiskujejo svoje nemške šole v popolnoma slovenskih krajih, mi pa piti na univerzi, na kulturnem zavodu, ki je bila zgrajena tudi za nas, in za katere ugled je potrebno tujih dijakov, nimamo prestora. Ali bi ne bilo za nas nekako zadoščenje časti, če bi pri nas uporabili enake represalije in bi vsaj v Ljubljani zaprli nemške šole, oziroma upeljali na njih samo slovenski učni jezik?

Če pustimo še vedno vagajati v nam sovravnem duhu in jeziku, potem ni čudno, da vidimo v Gradcu toliko ljubljanskih dijakov v vojaški uniformi s frankfurtsko rozeto, ki so stopili v službo zoper nas in katerih starši živijo z njimi vred od našega denarja in kruha.

Dolžnost naše vlade je, da krepko nastopi proti graškemu barbarstvu in s primernimi represalijami doseže, da bodo naši dijaki, ki so navezani na graške visoke šole, mogli nadaljevati svoje študije na teh zavodih.

leznicarji, ali nosi jo, ali pa pojdi (!). Mi, sile si zraven tega goriske veselja pijane odrešence in odrešenke, ki stolcirajo še vedno po mestu, pa tudi če še »platno prodajajo« s svojimi italijanskimi »kokardami«, in si drug drugemu po italijanskem načinu salutirajo. Zraven vsega tega ne smemo pozabiti, da v Gorici kar mrgoli italijanskega vojaštva, ki se zlasti ob mraku kar tare na cestah. Saj je tu korno poveljstvo in še marsikaj drugega. — Vsakih par korakov pa že srečaš par karabinerjev, ki mirnih korakov merita njima doloceni delokrog in skrbno pazita na vse mimoidoče, če ni morda med njimi kdo sumljiv, brez legitimacije, če se kdo morda ne smeje vojakom itd., da bi ga v smislu raznih odlokov, kojih so vsi vogali polni, spravili na varno. — Da je v mestu dosti vojaštva in patrulj tuje prišlo že številne vojaške stražnice, ki so postavljene kar na ulicah, pa naj si bodo zadnje še tako ozke, kot je n. pr. v Raštelju. Kaj čuda, če se tu ali tam v temnih večerih — kojih je več kot svetlih, ker naša elektrika silno slabo funkcioniira — komu ponesreči, da se zadene v stražnico in mu hudomušnež par korakov od zadel svarično prigovarja: Počasi prijatelj! Seveda, kadar je bilo že prepozno. Umevno, da je zvečer vsak civilist najraje doma in z veseljem prepušča drugim, da cepitajo v temi po blatnih cestah, ki so radi prevelike uporabe potom avtomobilov v zelo slabem stanju. Sicer smo menda glede luže, kot se sliši, »bratci« v Ljubljanci. Za pošteno nočni splošni večerne promenade še celo niso priporočljive, kajti tu in tam slišiš, kako usiljuje svoje spremstvo prestak, caporale, sargente ali drugi oficiale mimoidoči signorini. Vsi so enaki. Vojaki so vojaki. Je bile in bo, toda da bi vsaj naših slovenskih ne bilo!

Glede trgovine prevladujejo še vedno takozvani »botegini« s sladčicami, razglednicami in podobnim drobižem. Zadnje dneve naznanjajo razne firme iz Italije otvoritev večjih zalog v mestu. — Obrtnikom se godi bolj slabo; zlasti brivcem. Kjer so poprej trije delo komaj zmagovali, se sedaj eden dolgočasno celo ob sobotah in nedeljah. Sploh je zasluzka tu sedaj jako malo in še če je kaj, je le pičel; zraven tega pa še vrednost krone 40 centezimov. Draginja pa je še vedno občutna in tudi z a p r o v i z a c i j o ni Bog ve kaj. — Kruh, četrť kilograma na osebo za en dan, je na splošno bolj kot poprej, kadar ni kisla; manjkajo nam drože. Za kruhom pride riž na vrsto, kojega se razmeroma največ dobi. Tudi špeha je bilo dvakrat nekaj, pride po 16 kron kilogram, a zato ga pa sedaj ni nič. Fazol je po 8 kron kilogram. Sladkorja smo dobili dvakrat po 20 dekagramov na osebo, a še takrat je bilo pri 1 kilogramu teže 20 dekagramov papirja. Toda ne zabite, da če je pri Vas po 3 krone 20 vin, kilogram je tu po 10 K 50 vin. 1 kilogram. Privatno pa so ga ljudje kupovali že po 20 lir (reci 50 K) kilogram. Drugače nam nudi aprovizacija sir po 32 kron, pomidorov, čebulo, poper. V gotovih ozirih je boljše kot poprej, v drugih pa slabše. Govčega mesa, ki je bilo po 16 K kilogram, že drugi teden nimamo in pravijo, da ga tudi ne bo, dokler ne pride kaj iz Amerike. Saj tudi vojaštvo dobiva le argentinsko meso. Kdor je navezan samo na aprovizacijo, ni mogel živeti poprej, a ne more živeti samo od aprovizacije tudi sedaj. — Krompirja ni, a če se ga dobi pod roko, je slan. Pred kratkim ga je plačal mož po 4 K kilogram. — Koruzna moka v trgovini stane 4 K kilogram; solata endivija na trgu — ki je komaj začel zopet gibati iz mesa oktobra — pa po 3 K kilogram. Ni vsega dovolj in ne napol zastoj, kot mislijo nekateri tam pri Vas. Seveda, če bi gledali na biškote in biškotine, čokolade, fige, pomaranče, limone in slično, kar je razstavljeno po oknih, bi si lahko včasih naše življenje malo posladkali, toda to ni za nas navadne zemljane, ki imamo in moramo imeti umerjen svoj želodec po svojih skromnih dnevnih dohodkih. — Tudi po doželi ni preskrba — izvzemši morda par krajev — taka, da bi jo ljudem zavidali. Ni redna, ni zadostna, ni enakomerna. Sicer nam obljubujejo, da bo sedaj, ko so mostove čez Piavo in Tagliamento zopet upostavili, boljše; do sedaj so bile poleg drugih prometne težave. Upajmo, da ne bodo nastale sedaj druge — večje od prvih. Italija je namreč navezana na druge; kar ona dobi, le to nam zamore dati kajti: nihče ne more dati; česar sam nima. To naši ljudje dobro vedo in se tega tudi zavedajo. Je tudi prav tako!

Tudi vojaštvo nima Bog ve kakšne hrane, pa tudi denarja ne. Dogodilo se je, da so v krčmi naročili trije častniki dve porciji; ko je bilo treba plačati račun, so morali obrniti vse žepa. Od ljudi na deželi dobivajo razne potrebščine le potom zaplene. Riž in kava sta prva in rekli bi edina predmeta, ki prideta v poštev. Pravijo, da so naše mamice in tete po hribih že polne laške kave. Potemtakem bo pa kupčije kmalu konec, zlasti, če bo treba »kofe« grenko piti. — Tudi laški vojaki vedo kaj je lakota. Razne niče, po kojih

so zlasti prve dni vojaki pobrali in na mestu pojedli zelje, repo itd., bi nam znale to natančneje obrazložiti. Vojska kaže pač povsod isto lice — in rodi iste sadove.

Ker je v mestu toliko vojaštva in so Lahi sami zidariji, si bodete mislili, da bo Gorica kmalu docela popravljena. A temu ni tako. Vse delo, ki so ga italijanski vojaki v dveh mesecih in pol naredili v mestu je to, da so bolj glavne ulice dobro popmetli. Drugače pa obnovitveno delo počiva popolnoma. Le tu pa tam se lotijo dela, ki je zares nujno. Tako so prejšnji teden začeli popravljati poslopje podjalcev rib na ribjem trgu. Toda glej, kar so prvi teden popravili, je bilo brez pomena, ker so ta teden celo stavbo temeljito podrli. Razen tega delajo tudi na kolodvorih. Čudno se nam zdi, da se z delom nikamor ne mudi in se pušča še zmeraj ubogo ljudstvo, da mora »brlogovati« v prave pomenu begede. Načelnik stavbnega oddelka obnovitvenega urada, naš rojak g. dr. Fabiani se — kot pravijo — za stvar pridno giblje; saj je bil tozadevno že v Trstu in v Rimu. Toda stvar kar ne gre pa ne gre naprej. Eni pravijo, da ni sedanjih zimskih čas za zidarsko delo. Morda? Toda letošnja zima je res zelo mila in bi ne mogla tega dela ovirati. — Toda če ovira že zidanje mraz, smo radovedni, kaj je vzrok, da se na poljih ne zasipajo jarki in ne čistijo žitne ovire, kojih je še vedno toliko, kot pred tremi meseci? Vse nekam kaže, da Italijani niso svoje stvari ravno tako strašno gotovi, kot to navadno zatrjujejo, pa naj si bodo to že vojaki ali drugi. Saj je pred kratkim gospod, ki si je lahal, da nekaj ve, ker je tudi blizu gospodom, ki imajo usodo Italije v rokah — izrazil, da moramo tozadevno počakati mirovnih pogajanj. Za našo sveto in pravično stvar dragoceno priznanje, a za nas Goričane lepa tolažba!

Nekaj je, česar Gorica pogreša in to je naše dijaštvo. Mesto je imelo poprej tri gimnazije, realko, dve učiteljski in bogoslovno za štiri škofije. Slušatelji in slušateljice teh zavodov so tvorili znaten del prebivalstva mesta in mu dali poseben značaj. Od vseh šol so otvorene samo laške ljudske šole. Pravijo, da se otvori v kratkem tudi pouk na laški gimnaziji. Slovenski otroci hodijo trikrat na teden — seveda privatno — h krščanskemu nauku, ki ga poučuje kapucin P. Marko. — Posledice te zanemarjenosti naše mladine bomo še občutili, za enkrat si ne moremo pomagati, udati se moramo pač postaviti svobode in napredka!

Če smo omenili zgoraj, da je lice mesta popolnoma laško, ne smete še misliti, da se slovenski živeli tu skriva. Nikakor ne. Kot poprej tudi sedaj govorimo slovensko po trgovinah in ulicah. Nekaj časa so ljudje z dežele po raznih dogodkih preplašeni, kar molče hodili po mestu, ali pa sploh niso prišli v mesto. Toda je že drugače. Včasih se človeku zdi, da imajo ti zlati ljudje tem večjo korajžo udariti po »sklafa« — tako pravijo Goričani Slovincem — čim več vojaštva ali drugih takih vidijo okrog sebe. In če srečajo naši kmetje z dežele v mestu izobražena, ki ga poznajo, tedaj ga žarečih oči in veselega obraza pozivljajo z vso našim ljudem pristno in odkrito prijaznostjo; in človek skoraj vidi kako se čutijo po takem srečanju nekako potolažene, kako je njihovo zupanje in moč zrastle. — Tudi službo božjo imamo slovensko in sicer dopoldne in popoldne; tako pri Sv. Ignaciju na Travniku, kot pri oo. kapucinih, kjer nam dvigajo duha tudi naše lepe cerkvene pesmice.

Tako smo vam malo povedali, kako je pri nas. Toda radi bi vam povedali še več. Ni vse najhuje to, da ne smemo nikamor brez dovoljenja, da smo prezirani in moramo biti vedno pripravljeni na pot proti Rimu — bratje najhuje je pač ta strahna zavest, da smo sužnji in da lahko sužnji ostanemo.

Bratje iskreno Vas pozdravljamo in Vas prosimo, ne zabite na nas, ne zabite na srce svoje nove domovine — Jugoslavije!

Velik načrt za izrabo vodne sile v Primerju.

»Primorske Novine« opozarjajo na veliki projekt za izrabo Like in Gacke, za katerega so se svoj čas zanimali Nemci in Francozi. Po tem načrtu bi se imeli reki ponornici Gacka in Lika speljati do »Vlaške drage«, ki leži med Senjem in Sv. Jurjem, in se nato spustiti po jeklenih cevah navpično na morsko obalo t. j. na turbino 400 metrov. Turbina bi proizvajala električno energijo približno 150.000 konjskih sil. S to močjo bi se dala elektrificirati vsa industrijalna podjetja v Trstu, Pulju, Reki, dalje železnica Reka-Ogulin, liska železnica in tramvaj Matulje-Lovran ter Sušak-Novigrad. Ostalo bi še 80.000 konjskih sil neizrabljenih. Ta energija naj bi se porabila pri izkoriščanju ogromnih skladov mavca v Liki; dalje bi se mogla na morski obali urediti tovarna za dobavo aluminija iz bauxita, ki tvori v našem Primerju zelo velike sklade. Stroški za izvršitev elek-

Klici iz neodrešene Jugoslavije.

Največja narodna nesreča v zgodovini Slovencev.

ITALIJANI NA KRANJSKEM.

Notranjsko, 28. januarja 1919.

Na ozemlju, zasedenem po Italijanih, se je izvršila silovita sprememba. Vsa zemlja je dobila popolnoma laško lice. Izginila je vsaka najmanjša sled slovenstva. Slovenske napise na uradnih poslopih so povsod stran zmetali in nabili samo italijanske. Nikjer ni več sledu kakšnega slovenskega znaka.

Kamor prideš, povsod zadeneš na laške napise. Sodišča so postala »tribunali«, občine »municipiji«, šole »scuole elementari«, pošte »poste e telegraffi«, glavarstva »distritti politici«, postaje »stazioni« in tako naprej. Noben človek, ki razmer ne pozna, ne bi mislil, da je tukaj slovenski narod, ampak kaka laška provincija. Začeli so pa tudi z italijaniziranjem že po občinskih pisarnah. Vsi občinski uradi so dobili ukaz, da ne smejo več rabiti slovenskih občinskih pečatov, ampak samo italijanske.

Tako so dobili občinski uradi v logaškem okrajnem glavarstvu sledeči dopis: R.o. Esercito Italiano. Prepis. Commissariato civile del Distretto politico di Longatico.

Št. Exoffo,

Vsem županstvom!

Gospod governor v Trstu je zaukazal, da si imajo občine takoj nabaviti občinske pečate, oziroma štampile v italijanskem jeziku.

Naroči naj si jih župansvo iz Trsta pri tvrdki Giovanni Battara, Corso — ali pa pri Smolari. Via St. Antonio.

O. kr. Civilni komisariat v Logatcu, dne 15. januarja 1919.

Brummi.

Nadalje so dobili občinski uradi od okrajnih glavarstev sledeče predpise.

Slovenski dopisi na vlado v Trst so izključeni. Na okrajna glavarstva je pa dovoljeno dopisovati nemško ali laško, slovensko dopisovanje naj se pa opusti, ker gospodje komisariji tega jezika ne razumejo.

Tako je prišel po milosti Italijanov slovenski jezik čisto na nič in izgubili smo še tiste jezikovne ostanke pravic, ki smo jih imeli pod nemško komando.

Razmere in življenje na zasedenem ozemlju je postalo nezno. Smo brez vsake zveze, brez listov, brez pravic, brez vsakega duševnega stika. Brez legitimacije ne smeš nikamor, čez mejo celo ne. Uradi ne dobijo nobene pošte, privatniki nobenih pisem, tudi ne najbolj nedolžnih. Italijanom se ne ljubi pošte cenzurirati in vse skupaj stran pomečejo.

Italijani so pa tudi občutljivi ljudje, zadostuje ena beseda, ja tudi prezirljiva kretnja ali pogled, pa greš v Trst uši past. In od tam ni rešitve, kakor ne duše iz pekla. Ne pomaga nobena pritožba, noben izgovor!

Začeli so pa tudi nasilni postajati. Italijani vedo sicer velikokrat povedati o nasiljih avstrijskih vojakov ob Piavi, pa tudi sami niso taki svetniki, kakor se delajo. Pred nekaj dnevi je napadel neki laški vojak neko dekle na logaškem polju. Iz-

bil ji je en zob, hoteč jo zlorabiti. K sreči jo je rešil neki kmet, ki ga je napodil z gnojnimi vilami. V Grčagevcu pri Planini je neki laški vojak zlorabil neko 13 letno deklico. »Avita kultura«!

Gorje nam, če pridemo pod to komando. Če se že sedaj vrše take nasilnosti, kaj pa bo še le potem, ako bi postali resnični gospodarji.

Gre se za 400.000 najbolj brihtnih, najbolj gibčnih, talentiranih in politično probujenih Slovencev. Brez dvoma so Notranjci in Primorci povprečno najbolj inteligentni in kulturno najbolj visoko stoječ del našega naroda.

Večje narodne katastrofe si sploh ne moremo misliti, kakor bi bila ta, ako bi ta del naroda zapadel politični sužnjosti od strani laške države. Hušje nesreče ni še naš narod doživel v celi svoji zgodovini, kakor bi bila ta!

Pismo z Goriskega.

Goriško sredi januarja 1919.

Ker je pri nas »jugoslovanske« časopisje prepevedano, vemo razmeroma malo, kaj se godi onstran mej Julijske Benečije, v beli Ljubljani in drugod. Upamo in prepričani smo, da veste tam kako se nam godi v deželi bratstva, enakosti in svobode pod varstvom peterorogljate zvezde, ki osrečuje s svojim žarom nas in naše lepe kraje. Vendar si dovoljujemo par vstici: Kako je v Gorici? Mesto ima oficijelno popolnoma italijanski značaj. Vsi uradi uradujejo italijanski, uradne ure se štejejo po italijanskem; namreč ne kot pri vas do dvanajstih, ampak do 24. Ko imate tam 3. popoldne, je pri nas petnajsta ura. Celo privatniki (n. pr. zdravniki) so uvedli to štetje. — Pri magistratu je bilo uradnikom prepevedano govoriti slovensko; ker se niso nekatere slovenske gospodice tega držale, so jih odslovili. Drugi so se sami umaknili — ko so čutili, kako veter piha — ker niso marali, da bi jih zapodili. Sicer so za »sveto stvar pregorelim« celo zmerni Italijani na poti. Tako je moral po sili v pokoj z baje sramotno pokojnino uradnik Vidrig, ker je l. 1916. ko so Italijani zavzeli Gorico, rešil mestno blagajno v Trst. S tem je dotični gospod bil kriv — infedelt — ne zvestoba.

Ulice dobivajo polagoma zopet ime, ki so jih imele že za časa prve okupacije. Tako je Corso Franc Giuseppe zopet Corso Vittorio Emanuele III, Via Signori zopet Via Carducci itd. Kavarna Corso se imenuje Caffè Garibaldi. Od vseh bivših c. kr. napisov je menda v celem mestu ostal le še pri ženskem učiteljsku, kjer še vedno kraljuje nad vrati: K. k. Lehrerin-bildungsanstalt. Najbrže so se jim zdeli slovenski napisi bolj nevarni kot ta, zato so tega pustili, a druge, kot Ktnin K so pomazali, menceč, da pomeni kraljevi ali kóniglich, pokvarili. Z vseh javnih poslopij in z onih, kjer bivajo vojaki plapola »tricolora«, ki je sicer tu pa tam že precej obledela. — Magistrat, glavarstvo, kavarna Teatro, poslopje realke so še posebno okrasena, ker so to nekaka središča vsega kulturega in nekulturega delovanja. — Razume se, da stene uradov, dičijo kraljeve in kraljčine slike. — Poštni nabiralniki so vsi rdeče prebarvani, poštni seli vsi v italijanskih čepicah, isto je z že-

trane so proračunani na 24 milijonov K predvojne vrednosti. Zgradba sama bi bila tehnično čudo; težko bi bile silne, a največja v terenu samem, ker je luknjast kakor goba. Največje delo bi bilo dolinska zgradba reke Like, s katero bi se ustvaril vodni rezervoar, spričo katerega bi bila elektrarna neodvisna od suše. Ta zgradba bi bila dolga 100 m, visoka 50 m, široka na dnu 60 m, na vrhu pa 25 m.

Iz Jugoslavije.

Protič proti Italiji.

Split, 1. febr. (Lj. k. u.) Dalmatinski dopisni urad poroča: Ministrski predsednik Protič je izjavil belgradskemu dopisniku milanskega »Secola« v kratkem razgovoru: V tem času se nahaja Italija, kakor sem uverjen, še vedno v velikem protislovju. Italija še ni odklonila londonskega dogovora, ki je tako protiven narodnostnemu načelu, katero je stvorilo novo Italijo. Reči vam moram, da žali ta dogovor naš narod, pravičnost in istotako naše skupne interese. Zahtevajo od nas, da naj idemo na mirovni kongres brez kakih tajnih dogovorov, a v prvi vrsti brez londonskega pakta. Pravičnost, skupni interesi in zmernost zahtevajo, da pripada zapadna obala Jadrana Italiji, a vzhodna Jugoslovanom, Albancem in Grkom. Smatram, da v Italiji ni znano, da imamo pri zmigi na Pivju tudi mi direktne in indirektno zasluge, tako na fronti kakor za fronto. Naš narod je v resnici znatno pripomogel k razsulu Avstro-Ogrske ter je tekmoval v tem, da se jo prisili, zaprositi za mir. — Tudi Pašić je pristaš lige narodov, ki bi morala po njegovih izjavah dopisniku »Press Association« rešiti teritorialna vprašanja po želji prebivalcev in ne na podlagi strateških kriterijev. O jugoslovanskem vprašanju je izjavil prvi delegat Srbije, da upa, da bodo velesile priznale to stališče. Časnikar je nato odgovoril, da zasleduje Srbija iste strateške aspiracije, ko zahteva zase Banat. — Banat, je rekel Pašić, je Srbiji potreben, da protežira svoje interese preko Donave, in določitev meje bi bila zelo lahka, ker je rumunski del Banata ločen od srbskega, a oni del, kjer sta pomešana oba naroda, je zelo majhen. Na bolgarski meji želi Srbija tako rektifikacijo, ki bi zavarovala solunsko železnico pred eventualnimi napadi Bolgarov. Srbi so istotako pripravljeni, da napravijo Moravo plovno in da zgrade kanal med Moravo in Vardarjem, ki bi tvoril izvozno prometno progo za osrednjo Evropo. Vendar pa Pašić ne vé za mnenje Bolgarske v tem vprašanju.

Hrvatsko razmoro.

Zagreb, 1. febr. »Novo Vrijeme« konstatira veliko nezadovoljnost obrtnih in industrijskih krogov proti odredbam skupnega ministrstva, ker škodijo njihovim koristim. Nadalje obstoja nezadovoljstvo, ker niso izpolnjene obljube. Mesto svobode so se pričele polniti ječe. Zapirajo ljudi brez dokazane krivde. List opozarja, da bi tako stanje moglo privedi do katastrofe.

Hrvatska polemika proti centralizmu.

Zagreb, 1. febr. »Obzor« piše o Slovincih: V Sloveniji ima vsaka okrajna oblast več pravic kakor hrvatska vlada. Kljub temu Slovenci niso zadovoljni. Ako minister dr. Korošec ne more uveljaviti opravičenih zahtev Slovencev, tedaj ne more biti solidaren s takim ministrstvom, ker bi mu cicer njegovi ljudje obrnili hrbet. Mi vemo zelo dobro, da je ogromna večina Slovencev z nami enega mišljenja, da centralistiška vlada pomenja veliko nevarnost za solidnost naše države. Ako se Slovenci iz taktičnih razlogov skušajo prilagoditi radikalni struji v ministrstvu, to ne more dolgo časa trajati.

Zagreb, 1. febr. »Hrvat« konstatira, da so centralisti čisto osamljeni. Omejeni so samo na lista »Riječ SHS« in »Njivo«.

Zagreb, 1. febr. »Hrvat« poziva vse stranke, naj zavzamejo stališče proti odredbam ministrskega sveta, ki je sklenil, da so srbska ustava raztegne na vse teritorij države SHS, čeprav je to v protislovju s sklepi »Narodnega veča«. Ministrski svet hoče, da se to izvede, preden se sestane državno veče. Ako se državno veče izjavi za nepristojno, da prevzame funkcije ustavodajalne skupščine, tedaj se bodo volitve v konstituantno morale izvesti pod absolutizmom, ker največji del našega naroda ne bo imel zagotovljene državljanske svobode in ustavne pravice.

Hrvatsko poslanstvo na mirovni posvet.

Zagreb, 1. febr. »Riječ SHS« odobrava odlok ministrstva, s katerim je odreklo potne liste hrvaškemu poslanstvu za mirovni posvet.

Reka in švicarski listi.

Z velikim zadovoljstvom kon tuje »Giornale d'Italia«, da so švicarski listi, ki so prej toplo zagovarjali aspiracije Jugoslovanov do Reke, izpremenili svoje mnenje, odkar so njihovi dopisniki oblikovali mesto, Zagrebški listi napadajo

vsled tega reške narodne kroge, ker niso znali primerno informirati korespondentov, dočim se Italijani poslužijo vsake prilike, da povdarjajo italijanski značaj mesta. Tako n. pr. so na dan sv. Sebastijana za latinskimi pesmi bile intonirane hrvatske, kot doslej običajno. Italijani so začeli mrmrati in končno je nastal tak nemir, da je morala odpasti hrvatska propoved.

K temu moramo pripomniti, da važnosti propagande tudi pri nas še nismo dovolj razumeli. Vedno in povsod bi morali — in če ponavljamo tisočkrat — povdarjati, da se gre za naše življenjske interese, za čisto slovenske kraje, brez katerih bo naš narod ostal narod beračev, navezan za vedno na tujo milost in dobrohotnost. Nimamo nujnejšega posla sedaj, kot informirati javnost in inozemstvo v tem pogledu!

Mirovni posvet.

Pariz, 1. (Lj. k. u.) Agence Havas poroča uradno: Predsednik Wilson, ministri Anglije, Francije in Italije ter zastopniki Japonske so se včeraj ob 3. uri popoldne sestali k seji. Zaslili so zastopnike velesil, ki tvorijo medzvezniško komisijo, določeno za Poljsko. Sporočili so jim svoje nazore, ki so si jih ustvarili, potem ko so zaslili zastopnike Poljske in Čehoslovaške republike glede obratovanja v industrijskem okolju tešinskem. Na podlagi poročila, ki sta ga v imenu svojih tovarišev podala Noulens in Botha, so ministri zveznih držav sklenili, odposlati zastopnike v Tešinj, da zagotove v sporazumu s Čehoslovaki in Poljaki mirno obratovanje v tem okolju, dokler mirovna konferenca ne reši prepornega ozemlja. Delegati so nato poslušali izvajanje rumunskih in srbskih interesov in pravice do temešvarkega Banata. Rumunsko vlado sta zastopala Bratianu in Misu, srbsko vlado pa Vesnić, Pašić in Trumbić. (Čuditi se moramo, da Žolgerjevo ime še vedno ni imenovano na mirovnem posvetu. Kaj to pomeni?)

Lyod Georges posreduje med Italijo in Wilsonom.

Lugano, 1. febr. »Secolo« izjavlja, da bo Lyod Georges razsodnik med Wilsonom in Sonninom glede italijanskih zahtev.

Mirovni posvet se boji boljševizma.

Pariz, 1. febr. Pichon je izjavil v zbornici, da se bo mirovni posvet požuril radi boljševiške nevarnosti v Nemčiji.

Trmasto nasprotstvo Italije proti Jugoslaviji.

Curich, 31. (Lj. k. u.) Čehoslovaški tiskovni urad poroča: Glasom vesti iz Pariza so vsi poizkusi, odvrgniti Italijo od londonske pogodbe, ostali brezuspešni. Italijanski delegati se sklicujejo na to, da so le vsled londonskega dogovora sprejeli odgovornost za vstop v vojsko in da bi sprememba londonske pogodbe neugodno vplivala ne samo na njihova, marveč tudi na še višja mesta. Italija bi bila prej pripravljena za koncesije napram Nemški Avstriji kot pa Jugoslaviji in vzhodna posebno na svojih zahtevah po Jadranu.

Črnagora užaljena.

Pariz, 1. febr. Črnogorska vlada je poslala zunanjim ministrom entente protest, ker Poincaré ni omenil tudi zaslug Črnogore za entento.

Zveza narodov.

Bern, 1. (Lj. k. u.) »Times« pišejo, da so korespondenčni krogi nastopnega nazora o zvezi narodov: Zveza narodov zavzema v programu konference prvo mesto. Pomenja varstvo za teritorialno nedotakljivost svojih članov, progresivno zmanjšanje oboroževanja, nadzorstvo nad zasebnimi podjetji oboroževalne industrije, organizacijo prisilnih sredstev zoper narode, ki bi samovoljno hoteli motiti svetovni mir, in odpravo tajnih zvez.

Nemčija.

Boljševizem v Nemčiji.

Berlin, 31. (Lj. k. u.) Dunajski korespondenčni urad javlja: »Achtuhr-Abendblatt« poroča iz Haaga: Po vestih iz Petrograda je izjavil Joffe, da čakajo nemški komunisti samo, da prekoračijo sovjetske čete mejo, nakar bodo nadaljevali prekinjeno špartakovski revolucijo.

Berlin, 31. (Lj. k. u.) Zveza za odpravo boljševizma je za aretacijo ali za podatke, ki bi ulegli služiti v aretacijo Radeka, razpisala nagrado 10.000 mark.

Viljema bodo vendarle pregnali na otok?

Newyork, 31. (Lj. k. u.) Jugoslovanski dopisni urad poroča: »Newyork Herald« javlja iz Amsterdama, da bo nizozemska vlada predlagala, naj bivšega nemškega cesarja do smrti internirajo na enem najmanjših otokov Nove Zelandije, kjer naj ostane pod nadzorstvom nizozemskega in angleškega ter francoskega brodograja. Ravno tako bi moral biti deportiran do smr-

ti tudi prestolonaslednik, vendar pa bi ga bilo treba spraviti na kak drug otok.

Zaprti Nemci v Belgiji.

Amsterdam, 1. febr. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poroča »Telegraf«, da so v Belgiji ostale Nemce sedaj spravili v ječe. Uvedena je preiskava, iz katerega vzroka so ostali v Belgiji.

Razna poročila.

Italijanski socialisti proti imperializmu.

Split, 31. jan. (Lj. k. u.) Jugoslovanski dopisni urad poroča: Turinski odsek zveze italijanskih socialistov je sklenil resolucijo, v kateri naglašajo, da se popolnoma strinja z mišljenjem Bissolatiev in upa, da bo konec vsemu militarizmu in imperializmu in da se bo novo življenje zgradilo na Wilsonovih idejah.

Komunisti v Gradcu.

Gradec, 1. februarja. (Lj. k. u.) Dun. kor. urad poroča: Na Freiheitsplatzu so danes popoldne imeli komunisti zborovanje. 200 do 300 pristašev je poslušalo govore gospe Friedlanderjeve in Marescha ter so na to šli na Glavni trg. Med potoma so nadlegovali častnike. Na Glavnem trgu so bili zopet govori, nakar se je večina poslušalcev razkropila.

Proti povzročiteljem vojnih grozot.

Ženeva, 31. (Lj. k. u.) Glasom čehoslovaškega tiskovnega urada poročajo listi, da so francoski socialisti poostriili svoje zahteve, da se vsi povzročitelji vojnih grozot, tudi ententini, kličejo na odgovor. Socialistični kongres v Bernu bo prejkone sprejel tozadevne sklepe in jih predložil mirovni konferenci.

Ukrajinski ultimati Poljski.

Praga, 31. (Lj. k. u.) Kakor poročajo, je odposlala ukrajinska vlada po proglašeni združitvi vzhodne Galicije z Ukrajino, v Varšavo ultimatum, v katerem zahteva, da se Poljaki takoj umaknejo z ukrajinskega ozemlja. V nasprotnem primeru nastopi med Ukrajino in Poljsko vojna stanje.

Ameriški kapitalisti in Avstrija.

Praga, 31. (Lj. k. u.) (Brezlično.) Kakor poroča »Neue Freie Presse«, so odposlali ameriški kapitalisti svojega zaupnika na Dunaj, da stopi z merodajnimi krogi v stike zaradi ustanovitve konsorcija za izrabo vodnih sil v Nemški Avstriji. Pogajanja se prično že prihodnje dni.

Praga, 31. (Lj. k. u.) (Brezlično.) Kakor se poroča, so se izjavile ententne vlade pripravljanim, kreditirati dunajski občini poslana živila, tako da začasno izostane nameravano dolarsko posojilo dunajske občine.

Beda na Balkanu.

Pariz, 1. jan. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Z Balkana prihajajo vesti, da je beda na Balkanu veliko večja kakor kje drugod v Evropi. Vsled tega odpotuje mislija ameriškega Rdečega križa na Balkan, da najde način za mednarodno pomoč. Zato se bodo za Balkan porabila v Italiji nakopičena živila.

Francozi v Alzaciji-Loreni.

Pariz, 31. (Lj. k. u.) Agence Havas poroča: Z ozirom na zopetnoasedbo Alzacije-Lorene po Francozih priobčuje današnji uradni list naredbu ministrskega predsednika, da od 1. februarja naprej velja za to ozemlje francoski obmejno-carinski tarif. S tem je vzhodna meja proti Švici zopet odprta. Promet z Nemčijo ostane seveda zaprt, izvzemši v onih izjemah, ki so bile objavljene pred kratkim.

Francozi in Grki v Carigradu.

Carigrad, 31. jan. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Ententne čete so sedaj zasedle vse dele mesta. Mesto Carigrad je razdeljeno v tri dele. Francozi prevzamejo Stambul in Grki del mesta, ki začenja pri Peri, ter Kadiköj.

Monarhisti na Portugalskem poraženi.

Chiasso, 1. febr. (Lj. k. u.) Glasom Čehoslov. tisk. urada poroča Bureau Europa Press: Vse kaže, da se je monarhistični prevrat na Portugalskem popolnoma izjalovil in da je končan. Iz Aveira je dospela vest, da so bili monarhisti tudi pri Aguedi in pri Seiru s težkimi izgubami poraženi.

Amerika se boji priseljencev.

Berlin, 1. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poročajo opoldanski listi: »Times« javljajo iz Washingtona, da je komisija poslanske zbornice za priseljevanje ugodno rešila zakonski načrt, ki zabranjuje priseljevanje v Ameriko za dobo štirih let po podpisu mirovne pogodbe. Komisija je dobila poročila, da v Evropi čaka nekaj stotisoč ljudi, da se vkrcajo v Ameriko, med njimi tudi mnogo Nemcev. Zakonski načrt vsebuje mnogo izjem za gotove osebe. Tudi se ne nanaša na Kanado, Novo Fundlandijo in Mehiko.

Berlin, 1. februarja. (Lj. k. u.) Glasom Dun. kor. urada poročajo opoldanski listi: Odstop kabineta Lloyd Georgea zahteva

sedaj tudi »Daily Mail«. List pravi, da je vlada v najvažnejših vprašanjih odgovodala. Ako ne more zadoščati nalogi vladanja in pridobiti si avtoriteto, naj odstopi.

Politične novice.

— Sestava nove vlade. Novoimenovani predsednik deželne vlade dr. Brejca in podpredsednik dr. Zerjav v odideta v sredo ali četrtek v Belgrad, kamor sta klicana, da prisežeta. Zdi se, da so težave, ki so nastale vsled spora med osrednjo vlado in slovenskimi strankami glede števila avtonomnih resortov, rešene.

— Nadzorstvo nad veleposestvi. Deželna vlada v Ljubljani je sklenila, da postavi veleposestva, ki merijo 300 ha in več, pod državno nadzorstvo. To nadzorstvo ima namen preprečiti, da bi lastniki ne mogli posestva obremeniti ali razkosati, kar so nekateri zadnji čas poskušali.

— Koroški Slovinci dr. Brejcu. Ob imenovanju prvobornika koroških Slovencev g. dr. Janka Brejca za podpredsednika pokrajinske vlade v Ljubljani dne 18. januarja 1919 odposlal to-le brzojavno čestitko: Prejmite naše najsrčnejše čestitke k vašemu imenovanju predsednikom pokrajinske vlade v Ljubljani. Nemške tolpe silijo od vseh strani v naš slovenski Koročan, Vi pa poznate nemško krutost ter njih namere. Zato Vas kot koroškega prvobornika, ki ste bili z nami vred preganjani, prosimo pomoči, da bode slovensko ozemlje očiščeno podivjanih nemških surovežev in prebivalstvo oproščeno silovitosti ter vednega vznemirjenja. V ospredje sili koroška fronta, ki je razvoj je eminentne važnosti za celo Jugoslavijo. Pravica je na naši strani. Naj bi bili srečni in blagoslovljeni ukrepi prve narodne pokrajinske vlade! — Narodni svet v Prevaljah.

— Nemške laži o mariborskih bogoslovcih. Že smo enkrat zavrnilo zlobno trditve nemških listov, češ, da so mariborski bogoslovci streljali iz semenišča na nemške demonstrante. Trdili so, da potrjuje to trditve okolnost, da so bili ljudje ubiti ali ranjeni od krogel od zgoraj; kar kažejo rane. Ker pa nemški listi s svojo trmo in zlobnostjo še vedno nadaljujejo s takimi suničenji in napadi, moramo pribiti sledeče: Bogoslovnica je bila z ozirom na te vesti od oblasti preiskana in konstatiralo se je, da se ni nahajala v poslopju niti ena puška in ne najmanjša municija. Pač pa so v poslopju znaki krogel, v stropu in na stenah, eno kroglo so našli celo v neki knjižni, kamor se je zarila in obstala, kar je znamenje, da so krogle letale v bogoslovnico in ne iz bogoslovnice ven in priča tudi, da so vojniki privikrati v zrak ustrelili. Toliko na nemško časopisje, ki hoče s svojo pisavo ogrditi pred svetom vse, kar je slovenskega. Čudno je, da imajo Nemci na piki posebno naš dunajski stan, ki se je ob mejah vedno in povsod boril za narodne pravice, proti tako oholemu nemstvu. Vendar je pa tudi res, da taki nemški glasovi ne sežejo daleč, najmanj pa do onih krogov, katerim so te lažnjive vesti namenjene.

Preganjanja Slovencev v Gradcu.

Iz Gradača poročajo: Nemci izvajajo iz mariborskih dogodkov strašne represalije. Benjaminc, dvorni svetnik, predsednik čitalnice, dr. Alojzij Vrščič, Pavel Šega, medicinar Martin Ogorelec, tehnik Blaž Prištok in drugi so konfinirani ter splošno smeje zapustiti stanovanja. Iz visokih šol so izključeni vsi Slovenci. Na tehniki je napisano, da so izključeni sploh vsi nemci. Na cesti napadajo Slovence, ako govorijo slovensko. Praporščak Reich iz Maribora je dejansko napadel na cesti slovenskega trgovskega akademika. Za nedeljo, 2. febr. se pričakuje večji izgredi proti Slovincem. Nemški dijaki in divjaki očitno groze: »Wir werden zusammenhauen das windische Nest!« Ščuvajo namreč na napad na slovensko čitalnico in akademsko društvo »Triglava«.

— Dunajski deputacija v Belgradu. Z Dunaja nam pišejo: V štev. 16. »Slovenskega Naroda« z dne 20. januarja t. l. opisuje med dnevnimi vestmi dr. P. Breznik sprejem dunajske deputacije v Belgradu. — Cela zadeva nima na sebi večjega pomena, če ne bi opažali, kako se skuša naš vojaški »zastopnik« na Dunaju v slovenskih in tudi hrvatskih časopisih poriniti v javnost in kako sebe in svoje delovanje hvali na direkten in indirekten način. — Dejstvo, da je dobil srbski dvor nekaj dragocenosti nazaj, ni niti najmanjša zasluga enega imenovanega gospodov. Nemsko-avstrijska republika da vsakemu, kdor se more izkazati, od nekdajšnjih c. in kr. vojakov na Poljskem, v Srbiji in v Italiji ukradeni imetje prostovoljno nazaj. — Pri tej priliki bi opozorili slovensko javnost na dejstvo, značilno za Jugoslovane. Ne vemo sigurno, je-li g. Emil Stefanović vojaški »zastopnik« ali organizator transportov v domovino, na vsak način pa spada na tako mesto mož, ki ima vsaj nekaj življenske prakse. Poljski vojaški zastopnik je generalni major, rumunski dr. Isopescu-Grecul, jugoslovanski pa visokošolec.

Od vseh strani nam poročajo, da naše dunajsko zastopstvo ni na svojem mestu. Mi hojemo, da bo naše zastopstvo dvignilo ugled mlade Jugoslavije, kakor je to znalo češko zastopstvo za svojo državo. Naš zunanji urad ni nobena familija!

Dogovor o nastopanju pri volilnih shodih na Nižje Avstrijskem so sklenili krščanski socialci in socialni demokratje. Velja za vse kraje razen Dunaja in določa bistveno sledeče: vodstvi strank se zavže, da vplivati na svoje strankarske organizacije, da se vodi volilni boj stvarno in ne osebno. Osebnost napadi izostanejo, osebna čast, privatno rodbinsko in stanovsko življenje kandidatov se ne sme blati. Zborovanj nasprotnikov se ne sme razbijati, po možnosti naj nihče ne hodi na zborovanja nasprotne stranke in ne ovira agitacije. Plakatov si naj stranke ne trgajo in tudi ne odvezajo zborovalnih prostorov. Na volilni dan skrbijo zaupniki obeh strank sporazumno za mir in red. Časopisje obeh strank se mora držati tega dogovora. Določa se tudi razsodišče, da razsodja v spornih vprašanjih.

Dunajski Čehi postavijo za volitve v konstituantu v Nemški Avstriji svoje lastne kandidate. Vse češke stranke so se dogovorile za skupno listo, le centralistično krilo čeških socialnih demokratov bo glasovalo z nemškimi socialisti.

Volilni boj na Dunaju je izredno oster. Krščanski socialci in nemški socialisti se borijo za premoč. Druge stranke v tem boju ne pridejo prav do veljave. Krščanski socialci trdno upajo na zmago, ker se odloči boja velik del Dunajčanov za zmeren socialen program krščanskih socialcev in ne za tako radikalno, kakor ga propagirajo socialni demokratje. Ako se to zgodi, je možnost, da poseže levo krilo socialne demokracije proti volji vodstva po najskrajnejših sredstvih: po revoluciji, posebno, ker je rdeča garda in ljudska milica na strani radikalnih socialistov. Baje imajo za volitve pripravljene štiri oklopne avtomobile.

Kje je rešitev Bolgarske? Na to vprašanje je prof. dr. Krsten dopisniku »Narodnih Listov« tako-le odgovoril: Zelo omanljiv dokaz, kako se je mišljenje in novo življenje na Bolgarskem prerodilo, je izjava dr. Krsteva pod nazivom: Kje je rešitev? Ta članek je prinesla 25. novembra l. l. »Zarja« in ga je v začetku meseca decembra podpisoval občinov trumpana kakor poziv k vladi Todorovi.

Ton izjave dr. Krsteva je nenavadno odkritosrčen in kategoričen, njena vsebina je priznanje misleče bolgarske inteligence. Priznati moramo glasno in jasno svojo sramoto in krivdo, da dobimo pravico s čistim pogledom govoriti tudi o svojih zaslugh, o svojem groznem boju s kronanim zločinom in o napakah ententne diplomacije... pravi avtor in odkrito priznava:

Da, naša sramota je, da je bolgarski narod, namesto da bi obrnil orožje proti onim, ki so ga pošiljali v poraz brez protesta kakor čreda ovac šel v boj proti tistim, ki so bili pripravljeni zadovoljiti njegove pravične težnje in katerih prosa danes milosti in pravice. Dr. Krstev primerja obnašanje Bolgarov v svetovni vojski z obnašanjem avstrijskih Slovanov in socialistov, pri čemer prihaja do nekaterih napadnih nazorov ter zaključuje z apelom na bolgarski narod, da bi kakor en mož zahteval od svoje vlade takojšnje izvršitev naslednjih nalog:

1. Brezpogojno pripojitev k sporazumu in odpravo vseh zvez z grozno preteklostjo, da pride tako v javnost resnično čustvovanje bolgarskega naroda.

2. Nemudna ustvaritev stikov z novimi slovanskimi državami bivše Avstrije.

3. Pridobitev svobodnih Čehov za posredovalce med nami in srbo-hrvatsko federacijo in pristop Bolgarske k rešeni federaciji na temelju enakopravnosti.

4. Kar najhitrejšo organizacijo parlamentarne preiskave ne samo političnih zločinov in divjanja na fronti in v zaledju, temveč tudi nečlovečnosti in tatvin, zasebnih in vojaških, v zasednem ozemlju Srbije, Macedonije in Tracije in izročitev krivcev vojaškim oblastim.

5. Splošno amnestijo.

To izjavo sta karakteristično izpopolnila dr. Danev ter Genadijev z duhovitimi članki v »Volji«, ki se tičejo kazni prestopkov bivše bolgarske uprave na Srbskem, katero so elementarno podprle najmočnejše skupine poljedelcev in širokih socialistov. Smisel njih je za sedanjost: Rehabilitacija Bolgarov v očeh sporazuma in za bodočnost: zagotavljanje razvoja danes tako razdrte države.

V kolikor in kako se to posreči tem skupinam, ki reprezentirajo zdravo večino bolgarskega naroda, dandanes ni mogoče povedati. Za nas je druga in tretja točka Krstevljeve izjave enako zanimiva, zakaj vprašanje miru na Balkanu, slovansko vprašanje, nam ne more biti ničeno — niti tedaj, ko je polna trpkosti in težke krivde.

Dravska divizijska oblast.

Uradno se poroča:

Na ukaz Njegovega Veličanstva kralja Pov. F. Dj. O. Br. 16.712 z dne 22. decembra 1918 se formira »Dravska divizijska oblast«, ki obsega ozemlje Slovenije s sedežem štaba v Ljubljani. Nj. Veličanstvo je imenovalo generala Krsto Smiljanica za poveljnika dravske divizijske oblasti, ki prevzame s 1. februarjem zapovedništvo nad vsemi poveljstvi, četami in zavodi na ozemlju divizije. S tem preneha poveljstvo II. vojnega okrožja.

V Zagrebu je poveljstvo savske divizije; istotam tudi vrhovno poveljstvo nad obojema divizijama.

Dnevne novice.

— **Osebnost v. Starešina »Domagoja«** dr. Deželni je imenovan za ravnatelja vseučiliške pisarne v Zagrebu.

— **Redni občni zbor »Akademičnega društva slovenskih tehnikov na Dunaju«** se je vršil dne 24. prosinca t. l. Izvolil se je sledeči odbor: cand. ing. Stanislav Roglič, predsednik; abs. ing. Stanko Sonc, podpredsednik; st. ing. Feliks Lobé, blagajnik; cand. ing. Fugina Vojteh, tajnik; s. d. ing. Jože Černivec, knjižničar; cand. ing. Viktor Kladnik in cand. ing. Franc Mklavec, preglednika. Za zastopnika društva pri narodni vladi in drugih podporinskih društvih se je izvolil cand. arh. Francelj Kregar.

— **Podporno in pravovarstveno društvo državnih uslužbencev za Kranjsko v Ljubljani** je v času vojne svoje društveno delovanje in mesečne pristojbine ustavilo. Sedaj pa začne zopet s svojim društvenim delovanjem. Tovariši člani se vabijo na prijateljski sestanek, kateri se vrši v nedeljo, dne 2. svečana 1919 ob 3. uri popoldne pri tovarišu Zupančiču, Sv. Jakoba trg št. 8. S tem dnevom se začne zopet redno plačevanje pristojbin. Vabijo se tudi drugi tovariši, da se udeležijo sestanka in pristopijo k društvu. V sedanjem času je pač dolžnost vsakega, da stopi v organizacijo, bodisi definitivno ali provizorično. — Odbor.

— **Ni ubežnik.** Slov. plan. polk nam poroča: Pomotoma je bil objavljen v našem listu med ubežniki enoletni prostovoljec strelec Hojkar Joža. Imenovani se nahaja že od 10. decembra 1918 v bolniški oskrbi prve jugoslovanske bolnice v Ljubljani.

— **K označbam železniških postaj.** Uradni list št. 40 z dne 22. prosinca t. l. prinaša seznam železniških postaj. »Slovenec« je že prinesel par zelo umestnih opomb v tej zadevi. Kdor seznam pregleda, takoj spozna, da bi se poleg postaje »Boštanj«, ki mora na vsak način dobiti označbo »Mlačevo«, še marsikatero drugo ime moralo drugače glasiti, kakor pa to seznam določa. Čisto pravilno se glasi sedaj v smislu seznama, če se oziramo na progo dolenske železnice — »Stična« in ne več »Zatčina«, ki je nihče ne pozna. Glede »Grosuplje«, ki je postalo sedaj »Veliko Uplje«, naj ljudstvo odloča! — »Žalina« je ostala kakor prej; tudi tu opozarjamo kompetentne činitele, da živ krst ne govori »Žalina«, ampak vsi poznajo in izgovarjajo le »Žalina«. Zatorej naj se tudi uradno določi, da bo tudi naziv postaje odlej dalje »Žalina«, ne pa »Žalina«.

— **Slovenska tovarna vžgalic.** Veliko, z najmodernejšimi stroji sistema Czerwiny opremljeno tovarno za izdelovanje švedskih vžgalic namerava postaviti v Ljubljani tukajšnji trgovec g. Karl A. Kregar na svojem posestvu v Bohoričevi ulici št. 33. Zaprošil je že za stavbno dovoljenje in se poteguje za tozadevno koncesijo. To podjetje bo edino te vrste na slovanskem jugu; želimo, da v najkrajšem času izpodrine nemško delniško družbo »Solo«, ki ima svoje tovarne v Stainzu in Lincu, svoje »Solo« vžgalice pa razpočeva po vsej Sloveniji. Narodni vladi in pa mestnemu magistratu v Ljubljani priporočamo, da g. Kregarju nudita vso pomoč in podporo in mu čim prej podelita potrebno koncesijo in stavbno dovoljenje. Za izdelovanje vžgalic se rabi jesenov les, kojega bode ta trdka dobivala na Dolenjskem, kjer rase precej takega lesa.

— **Mraz napoveduje** vremenski preokli, in sicer pošten mraz. Po neznosnih meglenih, mokrih in blatnih dneh nam bo vsem dobrodošel.

— **Tobačna glavna trafika v Mariboru.** Gospodsk. ulica št. 32 je razpisana v oddajo potom javnega natečaja. Jamstvena znaša 700 kron, ponudbe je napraviti na predpisani uradni tiskovini in jih najpozneje do 28. svečana 1918 ob 10. uri dopoldne vročiti predstojniku finančnega okrajnega ravnateljstva v Mariboru. — Natančneje podatke je razvideti iz na uradni deski pri fin. okrajnem ravnateljstvu in pri mestnem magistratu v Mariboru nabližnja razglasa.

— **Tatovi in orožniki na Vrbiški.** Z Vrbiške pravijo, da je sedaj na Vrbiški 12 ali pa še več orožnikov. Kje so in kaj delajo, ne bode na ve. Ali samo doma leže? Na cesti ni ne podnevi ne ponoči nobenega videti. Pač

pa jih je videti vsak večer v gostilni polno mizo. Če je pa kaka veselica ali ples, se vedno polnoštevilno udeležijo. V »Kino« jih sedi polno vrsto. Ljudje se zgrajajo nad tem in so vedno bolj ogroženi. Med vojsko so bili tukaj samo trije orožniki, pa so se preveč vestno opravljali svojo službo. Zaradi tega so tatovi vedno bolj predrzni in brez strahu izvršujejo svoje obrti. Posebno radi imajo kokoši. V 14 dnevih so jih gotovo pobrali čez 200. Tudi prašičem ne prizaneso, pobrali so jih že par in v četrtki ponoči so vzeli Jož. Kunstelnju nesoljeno meso od treh prašičev. Baje nosijo tatovi vse to blago prodajati ali zamenjati našim sosedom — Lahom. Pričelo se je pri nas pravo kontrabantsko življenje. Orožniki, oboroženi od nog do glave, se boje teh tatov in si ne upajo prav nič nastopiti proti njim. To je resen epomir našim orožnikom, drugje še kaj več. Cenu jih je toliko, če se nič ne ganejo?

— **Civilna obleka naših vojakov v Avstriji** ukradena. Nemška Avstrija je razdelila civilno obleko, ki so jo imeli shranjeno naši vojak pri kadrih in vojaških oddelkih v območju sedanje Nemške Avstrije, svojim doželnim oblačilnicam. To je izvedela narodna vlada, ko je v konkretnem slučaju prosilo vojno dopolnilno poveljstvo v Ljubljani v Gradec, naj se pošlje civilna obleka nekemu vojaku. Na to vlogo je odgovorila tamonjša vojaška oblast, da se je obleka vojakov, ki odvidno niso državljani Nemške Avstrije, oddala doželnim oblačilnicam in da se zato prošnja ne more ustreči. Narodna vlada je vložila protest pri vladi Nemške Avstrije in zahtevala, da mora Nemška Avstrija izročiti tekoj civilno obleko kakor tudi druga zaloga naših polkov, ozir. oddelkov, osobito v Ennsu, Judenburgu, Lebringu, Gradcu in Weizsu. Dokler se ta zadeva med vladama Slovenije in Nemške Avstrije ne uredi, imajo vsa poveljstva SHS nalogo, da ne izroče civilne obleke nobenemu vojaku, ki je državljan Nemške Avstrije.

— **Računovodstvo (z likvidaturo) intendantov II. vojnega okrožja**, dosedaj nastanjeno v »Dvorcu«, soba št. 55, se je preselilo v Gosposko ulico št. 15, I. nadst.

— **Listnica upravnistva.** Gospodom naročnikom, ki žele prejemati »Večerni list« skupno s »Slovencem«, sporočamo, da radi tehničnih težkoč ne moremo ustreči njih želji, marveč pošiljamo vsem p. n. naročnikom časopis pod posebnim ovitkom s prvimi popoldanskimi vlaki. Oškodovan ni pa s tem noben naročnik, mnogi pa prejmejo »Večerni list« še prej, kot bi ga sicer.

Ljubljanske novice.

Ij konferenca katehetov bo v sredo, 5. februarja, ob petih popoldne. Predaval bo profesor dr. Grivec — o verskem vprašanju v Jugoslaviji.

Ij Valentin Vodnikov slovnost v spomin stoletnice njegove smrti bode danes ob 5. uri popoldne v Rokodelskem domu, na kar se enkrat opozarjamo.

Ij Odbor slovenske Matice ima svojo sejo v četrtek, dne 6. februarja ob 6. uri zvečer v društvenih prostorih. Dnevni red: 1. Poročilo tajnikovo. 2. Slučajnosti.

Ij če rade boste jedle fižol. Kakor smo že poročali, je izdal v imenu aprovizacije g. Trdina ukaz trgovcem, da smejo dati na osebo pol kilograma moke le tedaj, če vzemo tudi pol kilograma fižola, in sicer pokvarjenega za 2 K 90 vin. kilogram, dasi se dober in lep fižol dobi na trgu po 2 K kilogram. Na pritožbo gospodinj na magistratu, da pokvarjenega fižola ne marajo, marveč hočejo samo moko, je Trdina to odklonil in dejal: »Se rade boste vzele ta fižol. Prihodnjič bom namesto moke nakazal samo fižol.« G. Trdino bo treba poučiti, da tako početje ni pravilno, kajti uverjeni smo, da on sigurno ne živi samo od fižola.

Vestnik S. K. S. Z.

• **Preska pri Medvodah.** Kakor v mnogih krajih, je tudi pri nas vojna ustavila društveno delovanje. Da se isto obnovi, smo imeli v nedeljo, dne 26. januarja v »Društvenem domu« dobro obiskan občni zbor izobraževalnega društva. Priglasilo se je takoj 80 članov. Ustanovil se je ženski in dramatični odsek ter pevski zbor.

• **Kranj.** Izobraževalno društvo Kranj priredi v soboto in nedeljo, 1. in 2. februarja, gledališko predstavo »Kralj na Betajnovi«. Začetek ob 9. uri zvečer.

Najnovejše.

AMERISKA MISIJA NA KOROSKEM.

Nemško poročilo. Celovec, 1. (Lj. k. u.) Tiskovni urad koroskega dežel. odbora poroča: Ameriška misija je obiskala najprej Velikovec, kjer jo je nemško prebivalstvo iskreno pozdravilo. Iz Celovca je v terek obiskala Kotmaro ves, Grabštani, se peljala do mostu sv. Ane in nato po ovinku nazaj v Celovec. V petek je obiskala Vitrinje, Hodiče, Škofiče, Loga ves in Vrbo. Preko Beljaka in Področice se je peljala ameriška misija do italijanske demarkacijske črte. Amerikanci so govorili s številnimi ljudmi, na katere so slučajno naleteli na cesti, kako sodijo o razmerah. Deputacij niso sprejemali, razen v Vrbi, kjer so se jim predstavili zastopniki občine. V Škofičah je polkušal župan, izrazil željo prebival-

stva v smislu jugoslovanske majniške deklaracije od 1. 1917. (Op. ured. Nemškimi nacionalcem tedaj vendarle naši ljudje križajo račune.)

VELIKOSRESKI GOVOR.

Sarajevo, 1. febr. Dne 23. januarja je imel dr. Milan Srsković v Sarajevu na zborovanju srbskih radikalcev velik velesrbski govor. Pobjel je jugoslovanstvo in se zavzemal za Veliko Srbijo. V Belgradu — je dejal — so naši bratje sklenili, da bode naša uprava centralistiška, a vidim, da podzemski elementi rujejo proti temu. Nismo proti Hrvatom in Slovencem, ki so našega mišljenja, a smo proti onim, ki izživajo prepir v družini. Vsi se spominjate nekoga ženevskega pakta, ki je imel ta namen, da nas zmede. Po tem paktu bi bila v naši državi dva vladarja: eden kralj Peter — drugi Jugoslovan dr. Korošec. Ta struga je s svojim delom v Narodnem veču delala le nered. Pritoževal se je dalje, da vojaštvo in uradništvo ne prisega zvestobe kralju Petru. Naše vprašanje se ne sme urediti na konstituenti. Jugoslavija je le geografičen poim za označbo pokrajin, v katerih biva naš narod. Mi smo proti vsaki avtonomiji, proti vsem političnim mejam. Živela Velika Srbija!

VPRASANJE BANATA.

Pariz, 2. febr. Odbor mirovnega povelja je razpravljal o balkanskem problemu. Na vrsti je bil srbsko-rumunski spor glede Banata in mesta Temišvara. Banat je edina sporna točka med Srbi in Rumuni. Srbija zahteva rešitev tega vprašanja po narodnostnem načelu, Rumuni pa se sklicujejo na dogovor z entento iz leta 1915, po katerem bi ji moral pripasti cel Banat med Tiso in Marošem. Danes je na vrsti rumunska zahteva glede Besarabije.

DANAT OSTAŃE SRBSKI.

Budimpešta, 31. januarja. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. ur. poroča: »Nova uprava« v Novem Sadu priobči nastopno objavo: Pooblaščenji smo izjavili v imenu armadnega višjega poveljnika vojvode Vojnovića, da se Srbi iz Banata ne bodo umaknili, temveč da bodo francoske čete zasedle le opek pas med srbsko in rumunsko armado. Pri tej priliki opozarjamo prebivalstvo Banata in Bačke, naj se čreše svojih navčnih pričakovanj, da bo morda mirovna konferenca na današnjem položaju kaj izpremenila. Ako bi se ljudstvo vdajalo tej nepotrebnii iluziji, bi bilo srbsko vojaštvo in srbske civilne oblasti prisiljene, poseči k strogim odredbam. Na mirovnem posvetu je pričakovati samo natančne določitve mej, ki pa se bodo v glavnem krile z današnjo demarkacijsko črto srbske armade. O kakih izdatih izpremenbi ne more biti govora.

WILSON ODPOTUJE 15. FEBRUARJA.

Pariz, 31. januarja. (Lj. k. u. — Brezlično.) Dalmatinski dopisni urad poroča: Potrjuje se vest, da bo Wilson odpotoval 15. februarja iz Francoske v Ameriko, kjer bo predsedoval kongresu. V Ameriki bo ostal le malo časa ter se bo vrnil v Evropo na mirovno konferenco. Njegova odsotnost iz Pariza ne bo trajala dalje kot 3 tedne. Lloyd George bo odpotoval na Angleško, kamor ga zovejo državni posli. Iz istih razlogov se bo vrnil tudi Orlando v Italijo. Mirovna konferenca se bo kljub Wilsonovi odsotnosti nadaljevala. Večina posameznih odborov je določena in bodo pričeli z razpravami o raznih problemih, ki spadajo v njihov delokrog.

FRANCOZI NA OGRSKEM.

Budimpešta, 31. januarja. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: Danes dopoldne se je poveljnik francoske posadke zglasil pri ogrski vladi in sporočil, da bo od danes naprej mesto Arad ravno tako strogo zasedeno, kakor Kološ. Francoski častnik je bil imenovan poveljnikom mesta Arad.

BURNA SEJA ENTENTINIH SOCIALISTOV.

Budimpešta, 31. januarja. (Lj. k. u.) Čehoslov. tisk. urad poroča: »Az Est« javlja iz Ženeve: Ententni socialisti so imeli v predvečerašnjem v Parizu konferenco, pri kateri je prišlo do burnih nastopov. Belgijski zastopniki so izjavili, da se ne morejo udeležiti bernskih posvetov. Belgijski socialist je zaklical: »S kom hočete v Bernu razpravljati? S strežajem Viljema? Ali z morilec Liebkechta in Roze Luksemburgove?« Vandervelde je očital Hendersonu, da je konferenco prehitro sklical. Henderson je odvrnil: »Škoda je za čas, ki ga z Vami izgubljam. Z Vami ne moremo razpravljati. Longuet je stavil potredovalni predlog, ki pa ni bil sprejet. Končno so izjavili Belgijski, da bodo počakali novih navodil.

RUMUNIJA MOBILIZIRA.

Bern, 1. februarja. Rumunski poslanik v Bernu naznanja, da je Rumunija proglasila novo mobilizacijo letnikov 1872 do 1897.

Pismo iz Kočevja.

25. januarja 1919.

»Kočevska pisma« so prenehala. Pisatelj je zatrdil, da ne bo polemiziral, in res, ni se več oglašil. Vendar pa treba, da slovenska javnost izve o tem in onem, kar se sedaj tu godi. »G. B.« je pisatelju »Kočevskih pisem« očital, da mu je pero vodilo sovražstvo. Ni res Samo skrb, da ne bi kočevski Slovenci zopet prišli v trdo nemško sužnost, se bere iz vsake vrstice, in nič drugega ne. Tudi nas ne vodi sovražnost ali kaj podobnega, ampak samo braniti se hočemo proti krivicam, ki se nam še vedno gode. Tudi mi strogo ločimo: Kočevje je sploh ter ono kočevsko klico, ki zadnje čase vodi ves odpor proti jugoslovanski državi ter se noče sprijazniti z novimi razmerami. Pretežna večina ljudstva sicer globoko čuti to korenito izpremembo, to je umevno, a se hoče sprijazniti s tem, kar je moralo priti, le omenjena klika ne prestando ščuvati in ruje na vse načine. In vsi udarci, ki bodo brati v naših pismih, veljajo tem in samo tem, pa ne Kočevjem sploh.

Danes posvetimo pozornost znancem lista »Gottscheer Bote«. Že v »Kočevskih pismih« je bil ta list dovolj označen, neistotost in neresničnost je zadnji čas glavna njegova poteza. V 3. številki let, leta spet na dolgo in široko popisuje, kako so Kočevjari z mejaši Slovenci živeli v prijetni slogi itd. Že mogoče, da so živeli v preteklosti, a sedaj? In kaj pa s Slovenci, ki žive med njimi? Ali se una G. B. res trditi, da žive s temi v miru? O da, dobre se Slovenci v mestu, ki iz same komodnosti in oplasnosti obsojajo naše odločno delo za pravico, da bi imeli mir pred ono kliko ter ljubi krubek še nadalje: ali pa so to res še Slovenci? Po imenu k večjemu! S temi, ki se narodnih dolžnostij in pravic ne zavedajo ter jih ne zahtevajo, s temi so Kočevjari res živeli v miru in še žive, ti so jim ljubi, ti cenijo ter navajajo kot priče proti zavednim Slovincem. To je umevno in takih si žele, da potem vprijejo: glejte, kako so Slovenci zadovoljni, nič se ne pritožujejo! To je vendar le samo zvijačnost! Ali naj se imenuje še drugače?

Gospoda okrog G. B. ima sedaj to veliko skrb, izvedeti, kdo je pisal kočevska pisma? Tem ljudem ne gre za dejstva in resnične dogodke, ne za načela, ampak za osebo: kdo je? In če izvedo, potem pa po njem, da mu zamašijo usta, da ne oznanja njihovih krivic in lažij. In v ta namen je dobro vsako sredstvo, v tem niso nič izbirični. Politična nasprotstva ti ljudje takoj obrnejo v osebna, da, celo do osebnega sovražstva se ponižajo! Dokaz: Na podlagi površnih informacij ter ženskih čenc, ki so šle skozi tri, štiri usta, ta gospoda sumi znanega Slovence kot pisatelja »Kočevskih pisem«. Ne ene neresnice G. B. ne dokaže (mi bi tisto »izpraševanje vesti« lahko še znatno pomnožili), ampak to, da se je upal dotični, kdorkoli je, braneč pravice kočevskih Slovincem javno delovanje nekaterih gospodov postaviti v pravo luč ter pokazati njih krivico, to je že dosti! Seveda, kar Kočevjar sme, tega bi Slovenci ne smeli: njih veljaki smejo delovati za svoj narod a mi za svojega ne bi smeli? Že ta domneva je skrajno nesramna! In zato so tiste, ki ga smatrajo za dopisnika »Slovenčevega«, napadli v G. B. Podtikajo mu častihlepnost in druge čedne namene ter javno razpravljajo stvari, ki so jih izvedeli zaupno ali katere so se vršile med štirimi očmi. To je indiskretnost najhujše mere! Pred leti je dopisnik lističa, ki se je imenoval »Gottscheer Nachrichtens«, pisal intimne reči o ravno teh gospodih. Kako so bili tedaj ogorčeni, in po pravici! To je častnikarska lopovščina najostudnejše vrste, ki ni ne listu ne dopisniku v čast. Kdor ne loči javnega in zasebnega, načelnega in osebnega, komur je dobro vsako sredstvo, da nasprotnika ubije, pač ne godi v častnikarski posel. — In ta greh proti politični dostojnosti in politični zrelosti so zagrešili gospodje pri G. B. sedaj proti Slovincu, katerega imajo za dopisnika »Slovenčevega«. Ali je ali ni, o tem ne razpravljamo, je tudi vseeno, pisal je čisto resnico, in na to naj oni odgovorijo! Dokaz proti dokazu! To je pošteno in možno. — Pa naj dotični tudi še nadalje o tem ali onem Slovincu prinašajo kaka razkritja, naj povedo o njem te ali one zapuščitve, magari, smo čisto pripravljeni na to, da pridemo na vrsto drug za drugim: mi ne bomo odnehali v tem boju in za vsako krivico boste dobili batin, da se vam bo delalo črno pred očmi, ali v osebnosti se ne bomo spuščali, ne in ne! Tako se ne bomo izpozabili tudi nasproti najhujšemu sovražniku ne, da bi, — če je napravil javno narodno pregreho — dotičnega kazali v nagoti njegovih osebnih hib in napak. Tudi ne bomo v tem oziru branili nikogar več, samo danes to storimo, da pokazemo s kakšnimi ljudmi se nam je boriti. Naj tudi piše o najhujši osebnosti, mi ne reagiramo več! Znano pa nam je že to, kako nekdo — bolj natančno ga nečemo označiti — o domnevanem pisatelju kočevskih pisem trosi laži, kjer le more, da

obrekuje in opravlja ter mu jemlje poštenje in dobro ime z govoricami, ki se jim vidi na prvi mah, da so prišle iz razdražene domišljije ali pa iz hujškanja neumnih in podlih ljudi. Priča temu so na razpolago in se to ravnanje nekoga ne da utajiti, če tudi bo gotovo poskušal.

Nekaj ste se gledi na vladnem solncu ter solncu »Starinove«, a ni Vam nič pomagalo! Prišla je Jugoslavija, država SHS, katere enakovredni državljani sta tudi Vi, Kočevjari, pametni in trezni možje ter tudi ona rovarska klika, in boste ostali vključeni vsem spletkam. Ali pa mar mislite, da Vam bo laž in indiskretnost bolj pomagala? Se motite! Stvar ki sloni na takih »čednostih«, sloni na slabem temelju, in tu ne pomaga tudi noben narodni svet ne, tudi ta ne, ki ste ga izvolili 15. t. m. O tem pa prihodnjič kaj!

Nemški katoličani.

Dne 27. m. m. se je vršil na Dunaju velik krščanskosocialni shod, na katerega je poslal nemški Centrum svojega generalnega tajnika dr. Pfeifferja. Le-ta je imel znamenit govor, iz katerega posnemamo:

Kakšne bistvene izpremembe nam je prinesla nova vlada? Nobenih. Prej so tožili, da nas vlada senilizem, starostna slabost, toda sedaj nas vlada infantilizem, otroška nesposobnost, ki si upa več nego more. Trpi pa vedno ljudstvo. Na Nemškem so že desetletja govorili, da bo prišla ura, ko bo na političnem torišču šlo za republiko, na socialnem za komunizem in na verskem za ateizem. Republiko imamo, in naša skrb bo, da ne bo socialistična, marveč socialna. Kar tiče komunizma, se ne moremo oprijeti Lasallovih in Marxovih talmudistično-rabulističnih teorij, marveč se bomo držali te zlate postave našega Boga: Daj svojemu bližnjemu, kar hočeš, da bi ti dobil, in ljubi svojega bližnjega kakor sam sebe. Na verskem polju hočejo ateizem. Tu rečem, da je treba za nevero manj poguma nego za vero. Ponasamo se, da imamo dovolj poguma za vero. Vsi delamo za red, ta pa mora imeti temelj, v katerega človek veruje. Kar so v teh dneh izmordovali, ni prestalo izkušnje. Naj izdelajo sedaj državnih temeljnih zakonov, kolikor hočejo, enega državnega temeljnega zakona, ki ne velja samo za Avstrijo, Prusijo in Bavarsko ali za kako večjo združbo, tistega večjega temeljnega zakona, ki velja za človeštvo, ne bodo prekosili: deset božjih zapovedi. Preko tega ne bo mogel nihče. Tu je zasidrana misel medsebojnega spoštovanja, nedotakljivost življenja, premoženja in časti bližnjega, tu zvestoba in medsebojno zaupanje. Kdor hoče danes socialni red znova zgraditi, ne bo mogel pogrešati naših načel.

Nato je dr. Pfeiffer toplo pozdravil misel, da se Nemška Avstrija združi z Nemčijo in v imenu Centroma izjavil, da nemški katoličani ne bi videli nobene ovire v tem, ako bi polovico težišča bilo na Dunaju in ako bi državni predsednik včasih bival na Dunaju.

Naročajte „Slovenca“!

Pismo jugoslovanskega legionarja.

Dubrovnik, 26. jan. 1919.

Včeraj je prišel sem na potu iz Pariza in Rima vrhovni zapovednik vse zavezniške vojske na balkanskem polotoku, Franchet d'Esperey. Gospodične s cvetlicami, srbsko-hrvatski Sokol, mestna godba so ga sprejeli poleg vojske srbsko-francoskega detachmenta v Dubrovniku. Sprejemil je bil dosti lep in istotako tudi poslovilna parada. Vse zastave troinenege naroda so vihrale, okna so bila okinčana s trobojnicami. Ob tej priliki so imeli tudi Dubrovčani priliko videti francoske kolonijalne čete, in to bataljon senegalskih strelcev, jedro francoske kolonijalne vojske. Strah je prevzel ves ženski svet, ko so slišale, da pridejo črnci. Ali ko so prišli, so se vsi začudili. Misli so si polnoge ljudozrce, a videli so lepo oblečene vojnike z zelo strogo disciplino. V obče so zelo krotki ljudje, ki ne pijejo alkohola, a zelo ljubijo kavo in sladke stvari sploh. Vrojen jim je svetli strah pred belo raso in čuvstvujejo, da so in morajo biti podrejeni belemu človeku.

Te dni prihaja v Dubrovnik iz raznih krajev sveta, iz Rusije, Italije, Angleske, Amerike, večinoma pa iz Francoske velika množina srbskih beguncev. Oni, ki so trpeli goli in lačni skozi Crnogoro in Albanijo inu in jade, vračajo se danes v svobodno domovino v objem mlilih in dragih vedrega lica. Ni jim žal za Srbijo, ker tušina jih je naučila, kaj znači biti velik in močan. O naši Jugoslaviji so večinoma dobro poučeni, a to tudi ni čudno, za kar se imamo zahvaliti naši propagandi v inozemstvu. — Vračajo se invalidi iz Bitolja, koji so osvobodili prvi vrata v našo svobodno novo domovino, vračajo se invalidi iz Dobrudže in Murmana, koji so pokazali

celemu svetu, da si mi avstrijski Jugoslovani želimo svobode in da smo pripravljeno zapiti svojo kri.

Zaljubljen iz Dubrovnika do Bosanskega Breda ne funkcijonira najbolje in tako se gomilijo tu tisoči in tisoči. Gledda se, kolikor mogoče kmalu vse dovesti v novo domovino, ali težko je.

Dubrovnik so posetili že vsi zavezniški. Tu je posadka 42. francoskega kolonijalnega pešpolka, prišel je bataljon senegalskih strelcev in v pristanišču leži vedno kaka francoska torpiljarka. Ena pride, druga jo zamenja itd. Francoski in tudi naši jugoslovanski brodovi v francoski službi vozijo hrano in Francozi z naglico delajo barake in skladišča za moko in druga živila. Čuje se, da bo Dubrovnik centrom za oskrbovanje druge srbske armade in tako je tudi tu že precej srbskih oblasti, ker edino te pridejo v poštev, mi Jugoslovani moramo čakati na priznanje. — Od drugih entitnih sil so se najlepše izkazali Amerikanci — mornarji v svojih belih kapah, kateri so vedno predmet ovacijam, kamor pridejo. Angleži prihajajo redko, a Italijani so poizkusili svojo srečo le enkrat, a mesto da bi bili dočakani s svojo zastavo, vihrale so po celim mestu vse mogoče zastave, a italijanske ne bi našel niti Diogen s svojo lampo. Obalo je posedla naša vojska in z nočevima na puškama čakala. V mestu je bila velika protitalijanska demonstracija, ker Dubrovnik je naše mesto in Italijanov je vsega ena pesk, pač pa so še vedno aristokracija — milijonarji.

Aprovizacija ne funkcijonira, kakor bi bilo želeli. Najde se vse, a je drago. Draginjo delajo tudi mnogi tuji, kateri prihajajo tu na suho in gredo dalje. Vzrok je tudi različni denar, ki je tu v prometu, in ker se vse plača v kronah, katerim nikdo mnogo ne zaupa.

Kako je s Slovenci tu? Vojakov-Slovincem nas je tu šest, a samo eden je v mestu, petorica je na otoku Šipani. Skupaj smo že precej časa, in sicer že iz Odece. Poleg nas vojakov je stopil sedaj nek kapitan v našo vojsko. On je že dolgo tu v Dubrovniku in slovenski je že pozabil. Srečal sem se deslej z desetorico oseb raznega spola, le vsaki je že pozabil svoj materini jezik, čeprav ima vsak Slovenec nekaj tipičnega v svojem jeziku. Spozna se nas hitro, tudi če govorimo v obče dobro druge jezike.

Koncem izrekam najlepšo hvalo uredništvu »Slovenca« za brezplačno pošiljanje lista, vsem Slovincem in Slovenkam pa priporočam vztrajnost do zmage prave in poštene ideje.

Josip Rustja.

Ameriški vojak.

Na naši severni meji se mudijo ameriška komisija in morda pridejo sem tudi ameriški vojaki, zlasti če bodo zasedli demarkacijsko črto na severu ali pa po Italijanih izpraznjeno notranjsko in goriško ozemlje. Kaj so napravili Američani v sedanjih vojski, to ve vsak, oni so vojsko odločili. Vojaki so pa postali šele med vojsko, prej nihče ni nič vedel o njihovih vojaških vrlinah. Kajti ameriški vojak dosedaj v zgodovini ni igral posebnega vloge. Veliko severoamerikansko republiko — Unijo — imenujemo lahko najmanj militaristično ali vojaško državo, če gledamo na njeno stalno vojaštvo v miru. Saj ne šteje več kakor 85.000 mož: 31 infanterijskih polkov, 15 kavalerijskih, 6 topniških, poseben oddelek za varstvo obale in pa pritlikline. Če pomislimo, da je Unija skoro tako velika kakor cela Evropa in ima prebivalstva za dve bivši Avstro-Ogrski, potem se nam mora zdeti to število zelo zelo majhno. Zato Unija lahko naglašda, da je najbolj miroljubna država sveta in da je le v skrajni sili zgrabila za orožje. Seveda se je morala tudi Unija večkrat boriti, zlasti luda je bila takozvana secesijska vojna; a vselej si je vojaštvo šele posebej ustvarila, nikdar ni bila pripravljena na to. V novejših časih pa še velike vojaške priprave ni bilo treba, trgovska nadarjenost in spretna politika sta navadno vojsko dobile. Seveda je bil pa boj proti takim nasprotnikom kakor sta bili Španka ali Mehika zelo lahek.

Za čas vojske so si pomagali Amerikanci s prostovoljci, saj onih 85.000 ne more priti v poštev, zlasti še, ker so razdeljeni na nekako sto garnizij, oddaljenih druga od druge na neskončne razdalje. Te stotere garnizije tvorijo v vojski nekeke kadre, okoli katerih se zbirajo prostovoljci in pa v slučaju potrebe tudi domača vojska ali milica. Ta je zopet organizirana in neorganizirana. Prva se imenuje tudi narodna garda; tisti, ki so zraven, obljubijo, da bodo 24krat eksercerali in prišli v treh letih vsako leto pet do deset dni k vajam. Njihovo število je majhno, malo večje kakor pri stalni armadi, navadno okoli 112.000 mož. Neorganizirana milica je pa to, kakor pri nas črna vojska, vsi za orožje sposobni moški od 18. do 45. leta. Skličejo jo samo na poseben poziv kongresa ali ameriškega parlamenta in sicer le v izrednih slučajih. Tak izreden

slučaj je bil v sedanji svetovni vojski. Unija je temeljito napravila in če bi bila šla vojska še naprej, bi bila spravila v Evropo gotovo 10 do 15 milijonov vojakov ali pa še več; ljudi ima nad sto milijonov in zato to število ni previsoko.

V stalno armado pa vstopijo samo najeti vojaki, starost od 18 do 30 let, zavežejo se za sedem let službe. Po štirih letih aktivne službe pa pristopijo lahko v rezervno, samo da so potem slabše plačani. Vojaška plača je pa v Ameriki splošno zelo dobra. Da je oprava vojakov brez hiše, o tem smo se sami lahko prepričali. In plača? Major dobi okoli 1200 kron — vrednost pred vojsko —, stotnik skoro tisoč kron, poročnik 600, starejši podčastnik 144, infanterist pa 72 kron na mesec; seveda vse to poleg oprave in izvrstne hrane. Sedaj v vojski so šle plače kajpak kvišku.

Urejena je pa armada ravno tako kakor je bila avstrijska, samo da najvišja čeneta ni armadni zbor, temveč divizija. Dve diviziji sta že armada; vidimo torej, da pred sedanjo vojsko Amerikanci niso imeli opraviti z operacijami večjega obsega. Vsak polk ima svojega posebnega duhovnika že v miru, saj igrajo konfesije v amerikanskem zasebnem življenju tako veliko vlogo. Poseben pozor ost posvečajo Amerikanci saniteti, vsak polk ima velik sanitetni oddelek z mnogimi zdravniki in številnim osebjem.

Prav posebno vlogo ima v vojaškem življenju Unije vojaška akademija v West-Pointu, tam se učijo kadeti praktično in teoretično. Tu so se izučili najboljši ameriški častniki; šola šteje okoli 500 učenec iz vseh krajev republike. Poleg tega se unijski častniški zbor dopolnjuje tudi iz doslužnih podčastnikov in članov organizirane milice. Posebno odlikovanje, biti sprejet v to akademijo, obstoji v tem, da imenujejo nekatere učence kar člani kongresa in je torej zelo težko priti notri, dotičnik mora biti zelo nadarjen. Saj se pa tudi izobrazba ne omeji samo na vojaške stroke in tudi ne učijo samo častniki, ampak najboljši profesorji. Učijo se poleg vojaških ved predvsem praktičnih modernih znanosti, kemije, filozofije, jezikov in matematike, celo pravoznanstva. Veliko prav dobrih učenjakov se je že šolalo v tej akademiji. Da so se Amerikanci v zadnjih desetletjih tako zelo izpopolnili v tehniko orožja, gre zopet v veliki meri na rovaš te šole. Častniki se po dokončani akademiji izobrazujejo še v posebnih šolah, tako v jahalni, infanterijski, kavalerijski in artiljerijski, nazadnje pa v vojaški akademiji v glavnem mestu Washingtonu.

Preje nemilitaristični Amerikanec je pokazal, da je v slučaju potrebe lahko ravno tako dober vojak kakor vsak drug.

Kaj se Lahom sanja.

»Corriera della Sera« (19. jan.) poroča iz Zagreba:

Iz strahu pred protisrbsko agitacijo, povzročeno od Radičeve stranke, ki je nasprotna ujedrjenju s Srbijo, ki zavzema vedno večji obseg, je prišla cela srbska divizija, 12.000 mož, v Zagreb, da zaduši nemire v začetku. Razen tega so prišli v mesto 4 polki topništva. Dve skupini letalcev letajo vsak dan nad mestom v svrhu oglašanja. Kljub vsemu temu je položaj resen. Kmečka in klerikalna stranka ne izključuje, da izbruhnejo protionistični nemiri, kljub temu da priznavajo korektnost srbskih poveljstev in čet. Tudi v Bosni vré; v Sarajevu in Banjaluki ter okolici so se dogodili 19. in 20. t. m. neredi med katoliki in pravoslavni. Muslimani se za enkrat ne udeležujejo tega gibanja.

»Corriere della Sera« od 22. t. m. poroča iz Lubjanc:

Vpoklic letnikov 1896—1900, ki se je izvršil v sporazumu med srbsko in deželno vlado, vzbuja nezadovoljnost v celi Sloveniji. Od vseh vpoklicancev se jih je oglašilo samo 20 odstotkov. Drugi se potikajo po deželi, da bi ušli srbskim patroljam. Mnogo se čini boljše vizma. Vojaška oblast je zaukazala zapirati javne lokale ob 8. uri zvečer, da prepreči protisrbske demonstracije. Vojaška oblast izdaja tudi stroga povelja, da bi zabranila shode, toda razpoloženje je zelo slabo, ker se nameravajo Slovenci proglasiti za neodvisno republiko. Trinoška srbska divizija je odšla v okrepitev domačega strelskega polka, da vzdržuje red.

Jugoslovanske oblasti vzdržujejo veliko protitalijansko propagando ter dokazujejo potrebo združenja proti Italiji. Toda ljudstvo začena vedeti resnico o položaju v zasedenem ozemlju in ne zaupa več poročilom lastnih oblasti. V Pragi se je ustanovilo od hrvaške strani jugoslovansko društvo z namenom, v čehoslovaški republiki oslabil trdne prijateljske vezi, ki vežejo italijanski narod s češkim.

Z vsakim novim poročilom nas Corriere preseneti. Kolikor besed, toliko laži! Že celo v protialkoholni akciji vlade vidi Lah ukrepe, s katerimi hoče preprečiti protisrbske demonstracije, kakor bi do 8. ure zvečer za to ne bilo časa. In shode zabranjujemo in svojo republiko hočemo

imeti! In naše ljudstvo je sedaj zvedelo, da se v zasedenem ozemlju cedi mleko in med! O predpust, ti čas presneti!

Spomini na Krk.

Iz spominov na Krk pripoveduje Brana v belgrajski »Epohi«. Zadnje dni meseca decembra 1915 so Francozi okupirali Krk — za srbsko vojsko. Štirinajst dni pozneje se je začelo izkrcavanje srbskih čet, ki se je dovršilo sredi februarja. Poleg raznih drugih krških specialitet: dobrega vina, rib, smokve, so se po vsej priliki najbolj prodajale krške palice. To so navadne palice za izprehod, z zakrivljenim držajem, ki predstavljajo konjsko glavo. Delo kaznjencev. Krk ima veliko kazemato in veliko norišnico. V kazematu se pride »po zaslugi«, v norišnico po protekciji.

Krške palice so se poprej zelo slabo prodajale, sedaj so pa Srbi kar navalili na ta »spominek«. Vsak Srb si je kupil tako palico. Tudi jaz. Ne vem, ali se nam je zdelo, da smo prišli na beraško palico ali pa nam je bilo opiranje baš potrebno — dejstvo je, da smo vsi kupovali te palice s konjsko glavo in napisom »Kerkira«. Morda smo računali, da nas skoro zopet čaka pot... daljna pot? »Tamo, daleko...« Da. To je vsekakor bilo tudi zaradi te pesmi. Povsodi jo slišimo. Vojski v vinarnah, v taborih povsodi pojejo: »Tamo, daleko od mora, tamo je Srbija!...« Celo grški otroci so se naučili te pesmi ter se po vseh ulicah derejo: »Tamo daleko od mora, tamo ji Servia...« Svira jo tudi berač na svoji vijolini.

»Tamo, daleko!...« Da, tam nam je vse ostalo. Tam daleč je vse tisto, kar smo pridobili, kar smo imeli, kar nam je bilo drago. Izgubljeni raj... In prevzela nas je žalost, oko se je zasolilo... Ni smo jokali, ampak solze so tekale same. Kajti če bi jokali, bi morali jokati dolgo, dolgo! Toda mi smo peli. Peli smo na umikanju. Lačni, prestrašeni, izmučeni smo se komaj vlekli skozi razjedeno pečevje, toda čuje se pesem: »Austrijo, neka, neka... Tebe gorka sudba čeka!...« Peli smo tudi na ladji, na morskem ladji, na morskem gladi: »Plovi, ladjo, u koj hočeš kraj!« Peli smo tudi v taboru in povsodi... Kakor da bi bil povsod na težkem potu spremljal našega belega pregnanega orta — slavec.

Vojski so si iz kovinastih čutaric delali gosli pa godli in beli. — Kakšen je to narod! — so se čudili Grki. — Izgubil je dežel, izgubil, namučil se do smrti, pa poje! — Grki pač niso poznali Zmajevga stiha: »A što Srbini još se drži kraj svih zala — pesma ga je očuvala...«

Prosveta.

pr Narodno gledališče. Premiera Cankarjevega Jákoba Rude. Človek ve čeniti svoje zdravje šele tedaj, kadar je bolan; in mi spoznavamo Cankarjevega duha šele danes, ko je mrtev. Dasi je »Jakob Ruda« Cankarjev dramatičen prvenec z vsemi napakami prve drame, čutiš vendar iz vsakega stavka moč in silo resničnega umetnika. Po svojem bistvu in okostju naturalistična, se dviga drama vseskozi iz napak in senčnih strani svoje literarne tradicije in nas vabi k sebi z vso melodiko in estetikom dialoga in z sicer samo markiranim, vendar stebrovitim simbolizmom. Vse Cankarjeve figure, ki jih srečujemo pri njem od »Vinjet« do »Podob iz sanj«, so nanizane okrog Dolinarja, ki ga imamo za glavno osebo v drami in ti stari znanci so okvir za materielno in duševno konkurznega Rudo. Saj je Ruda tudi kantor; če mu natančneje pogledam v obraz, vidim v njem kantorka, gradiranega in minus, med tem ko gre Kralj na Betajnovi in maius. Kdor bi hotel prikriti tehnične napake »Rude« in omiliti delne nemogočnosti v karakterizaciji, bi moral ustvariti čisto poseben, nov, povstvarjajoč slog

igranja Cankarjevih iger. Da je to silno težko, verjamem; a da je nujno potrebno, o tem sem prepričan. Če je bilo potrebno, da so nam igrali črtanega Cankarja, ne vem; vem pa, da je Jakob Ruda bolj knjižna drama, kot pa igralna in da ravno zato ne preveč črt. Režijo je vodil Danilo. Priznam mu brez oankov trud in resno voljo, a kongenijalnosti nima in zato je rekonstruiral, ne pa ustvarjal. Šablona, rutina in vsakdanost so triumfirali nad zanosom, plemenitenjem in pronicanjem v globino. Zato tudi Dolinar-Zeleznik ni mogel splavati nad ostale, da bi kot Cankarjev rezoner, dal obliže vsem ostalim. Nesrečna maska, večno stanje na istem mestu, mučna zavest, da so vsi nad njim mesto krog njega, no to mu je vezalo pollet, da ni mogel s tal, ampak da je ostal prikovan v družbi in na družbo, v katero ne spada kot Dolinar. Kljub vsemu temu pa je poskušal, da ostane v okviru Cankarjevega Dolinarja in da mu ne igra svojega Dolinarja. To se je posrečilo edino Ani Šaričevi, ki z izredno inteligenčno in subtilno analizo vsake najmanjše postranske malenkosti obda figuro v njenem jedru z minuciozno izdelanostjo vseh detajlov. Malo gest, malo mimike in prav nič efektnosti ni porabljala, doživljala je sproti drobtinice dogodkov krog nje in v njej in stala zato pred nami tim večja in tim bolj naravna. In na tem je bolehalo cela predstava, da so izvemši Ane in Ivana, vsi ostali igralci naredili iz Cankarjevih cseh »uloge«, ki so jih odigrali, mesto da bi jih sproti doživljali in prišli tako narobe od ulog do Cankarja. Spoznam, da je ta zahteva spintizirana, a edino tako se igra Cankarja. Ruda-Danilo je bil dober, mestoma prav dober, vsekakor je hotel in uporabljal za to svojo voljo hvalredna sredstva. Borštnik seveda Danilo ni, dasi mu je »Kralj na Betajnovi« več škodoval, kakor koristil. Ko bi Danilo naslonil svojo kreacijo na Marijo in ob črno vodo in iz tega pojmovanja uloge izšel, mesto da je pri njej koščal, bi bil »ve« bolj dosleden, verjeten, da morda velik. Tako pa je nov silni konkurs v duši in se oblekel v misterij svojega zakona, mesto da bi Marija polnila njegovo dušo in bi ga konkuris in Brož z Ano kot karakterizacija druge vrste poglaval v smrt. Pečekov Brož je tako diabolsko antipatičen, da smrdi čez rampo. In to je prav. V tem je Peček storil veliko in odigral pohoto na koncu igre naravnost umetniško. Če bi garniral svojega Broža še malce bolj mefistofelično in se zagrizel v Rudo in Ano kot krvoses, ki jima hoče izpiti kri, da s tem požiži sebe, bi ustvaril ulogo, s katero bi šel lahko gostovat. Kabineten je bil Bratinov Dobnik. Izborna maska in vseskozi resno zamišljena in dosledno izpeljana igra so me napravile pozornega. V prizoru z Almo v tretjem dejanju pa sem poslušnik; tisti trije Dobnikovi stavki in njegova gesta so mi zdrobili lastno misel, kakor jeklen valjar. V tem prizoru je bil Bratina velik. Justin, stara Cankarjeva figura, je bil docela na mestu in še več, tip je napravil Ločnik iz njega. Šaržirani tipi so redki in komur se posrečijo, tisti zaslužijo hvalo. Marito, najbolj nevhvalno ulogo cele drame, je igrala Bukšekova; da je naredila iz nje več, kot se da sploh narediti, ni mala zasluga. Alma, Mira Danilova, je še začetnica; ona govori stavke, kot se jih je naučila in zraven igra, meslo da bi igrala in samo zaven govorila. Pa to pride sčasoma, to prinese vajo in življenje, samo največjim talentom je ta dar prirojen. Košuta (Hlebanja) je bil še docela diletanec, uloga je premala, da bi mogli izreči sodbo o talentu igralca. Rasbergerjev Koželj nam ni ugajal. V celoti cela predstava ni bila slaba, a manjkalo ji je duha, poglobitve in ubranosti pojmovanja. Oko je bilo zadovoljno, uho ne žaljeno, a duša je ostala prazna.

pr Prošnja na gledališko upravo. Razveselili smo se, ko smo brali v časopisju, da je gledališko ravateljstvo — ali komu gre ta zasluga — dalo natisniti pojas-

nilo k operi »Onjegine«. Človek si misli: če plačam že 10 K vstopnine, bom pa plačal še tisto kronico za razlago, da bom imel od predstave kar največ mogoče. Saj navaden zemljan itak pride le rekdo-kdaj do vstopnice, kar nas kljub osebnim neprijetnostim le veseli, če pomislimo na žalostne rpejsnje čase. A ko je obiskovalec predstave dobil pojasnilo k »Onjegini« v roko, ga je veselje minulo. Nekaj kratkih podatkov o Puškinu in Čajkovskem ter vsebina posameznih prizorov v nekaj vrsticah. Gotovo je prav, da se je to natisnilo; podatki o obeh avtorjih tudi zadoščajo ogromni večini. A oprostite: za te vrstice ni bilo treba posebne tiskovine, to bi se bilo z lahkoto natisnilo do zadnje črke na gledališkem listu. Čemu je pa ena stran prazna! Svoj čas se je to že prakticiralo. Nič ne de, če stane gledališki list radi tega nekaj vinarjev več. Sicer pa tega niti treba ne bo, ker ga bo občinstvo veliko bolj kupovalo, če bo vedelo, da dobi na njem tudi — čtivo za dolge in dolgočasne pavze.

Še bolj nego to pa nam leži na srcu druga želja: Slovenci smo morda edini narod, ki hodi k opernim predstavam brez opernega besedila ali pa z nemškimi teksti. Resen človek ne gre rad poslušat opere brez besedila. Če je glasbeno izobražen, ga moti, da ne pozna teksta, če pa ni glasbeno izobražen, je zlo seveda še večje. Sedaj ni nobenega dvoma, da bi se natisla ne izplačala. Oni tisoči, ki so videli in bodo še videli »Prodano nevesto« letos in v prihodnjih letih, bodo tudi kupili toliko tekstov, da ne bo vinarja izgube. Prevode oskrbujejo večinoma naši slovstveniki — saj je Kornevilske zvonove prevedel Župančič — toje tudi iz literarnih ozirov glede točnosti prevoda ni pomislekov.

pr Narodna galerija. Priprave za otvoritev slovenske »Narodne galerije« v Ljubljani so se morale prekiniti, ker je bilo več umotvorov, ki jih je »Narodna galerija« nabavila, poslanih na jugoslovansko razstavo v Parizu. »Narodna galerija« je prevzela jamstvo tudi za umetnine mestne občine ljubljanske, ki so bile določene za pariško razstavo. Umetnine, ki so jih Slovenci poslali preko Zagreba v Pariz, je zbraza umetniška komisija »Narodne galerije«. Po končani pariški razstavi bo odbor »Narodne galerije« takoj vse potrebno ukrenil, da se odpre slovenska umetnostna galerija v Ljubljani.

XI. razredna loterija. Žrebanje 3. razreda se vrši dne 11. in 13. februarja t. l. Čena sreč je: $\frac{1}{2}$ 120 K, $\frac{1}{4}$ 60 K, $\frac{1}{8}$ 30 K, $\frac{1}{16}$ 15 K. Srečke priporoča Ljubljanska Kreditna banka v Ljubljani in njene podružnice v Gorici, Trstu, Splitu, Celju in Celovcu.

Dostojevski, Igralec, roman. Zapiski iz spominov mladeniča. Dejanje se vrši v neki nemški igralnici. Nenadoma se pojavi v mestu neka hroma sorodnica generalove družine (pri kateri se nahaja tudi glavni junak povesti), silna ženska tip prave ruske bojarke, ki se vrže z vso strastjo v igro, zaigra polovico svojega premoženja in se razjarijena vrne nazaj v Rusijo. Aleksej Ivanovič, glavna oseba v povesti, ki je starki pomagal pri igri, postane žrtev demona igre. Izredno zanimiva knjiga stane broširana 3 K in se dobi v »Jugoslovanski knjižarni« v Ljubljani.

Tolstoj, Kazaki. Mladi plemenitnik Tolstoj je po dovršeni vojaški šoli odšel v Kavkaz ter je služil v nekem kazakškem polku. Burno življenje, ki ga je čakalo tu, je začrtalo v njegovo notranjost nepozabne utise in spomine, ki jih je objavil v povesti »Kazaki«. O delu ni mogoče pisati nobenih priporočil, kajti najboljšje priporočilo je ime avtorja. Sežite po njem! Stane broširana 3 K in se dobi v »Jugoslovanski knjižarni« v Ljubljani.

Trunk, Amerike in Amerikanci. — Kdor bo bral to knjigo, bo spoznal ono državo, kateri stoji danes na čelu veliki Wilson. Knjiga opisuje obširno ameriške razmere v gospodarstvu, umetnosti in kulturi. Zelo točno je orisana tudi zgodovina te močnejše oblasti, katere pri nas sploh še ne poznamo. Stevilne slike nam pojasnijo značilne poteze iz ameriškega življenja. — Knjiga stane okusno vezana 16 K in se dobi v »Jugoslovanski knjižarni« v Ljubljani.

Aprovizacija.

a Raztopljen jedilni loj za VII. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala loj za VII. okraj na rumena nakazila za masl v ponedeljek, dne 3. februarja, pri Mühleisnu. Določen je ta-le red: popoldne od 8 do 9 št. 1 do 200, od 9 do 10 št. 201 do 400, od 10 do 11 št. 401 do konca. Vsaka stranka dobi po $\frac{1}{2}$ kg jedilnega loja; kilogram stane 12 K.

a Raztopljen jedilni loj za VIII. in IX. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala loj za VIII. in IX. okraj na rumena nakazila za masl v ponedeljek, dne 3. februarja, pri Mühleisnu. Določen je ta-le red: VIII. okraj popoldne od 2 do pol 4, IX. okraj od pol 4 do 5. Vsaka stranka dobi po $\frac{1}{2}$ kg jedilnega loja; kilogram stane 12 kron.

a Raztopljen jedilni loj za I. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala loj za I. okraj v torek, dne 4. februarja, pri Mühleisnu. Določen je ta-le red: od 8 do 9 št. 1 do 320, od 9 do 10 št. 321 do 640, od 10 do 11 št. 641 do konca. Vsaka stranka dobi po $\frac{1}{2}$ kg jedilnega loja; kilogram stane 12 K.

a Raztopljen jedilni loj za II. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala loj za II. okraj v torek, dne 4. februarja, pri Mühleisnu. Določen je ta-le red: popoldne od 2 do 3 št. 1 do 500, od 3 do 4 št. 501 do 1000, od 4 do 5 št. 1001 do konca. Vsaka stranka dobi po $\frac{1}{2}$ kg jedilnega loja; kilogram stane 12 K.

a Prodajalci sladkorja mestne aprovizacije se vabijo, da se zglase dne 3., 4. in 5. februarja v sladkorni centrali pri g. ravnatelju Lileku radi nakazila sladkorja.

a Krušne komisije bodo uradovale v četrtek, dne 6. februarja, od 8. do pol 1. ure popoldne: Izdajale se bodo nakazila za sladkor. Kdor ne more sam h komisiji po karte, naj izroči svojo legitimacijo kakoli drugi stranki, ker se zamudnikom izkaznice na magistratu ne bodo izdajale. Strankam ni bilo najbolje ustrezno, če pride za celo hišo le ena stranka po karte, ker se s tem strankam in komisijam prihrani precej dela in časa.

a Premog na beje izkaznice za peči v I., II., IV., VI. in X. okraju se bodo oddajali po sledečem redu: Na vsak drugi odrezek izkaznic za peči se dobi 50 kg premoga, ki stane 6 K 20 vin., in sicer: v I. okraju: pri Strupiju, Radečkova cesta 14, na št. 1 in 2 dne 3. febr. popoldne, na št. 3 in 4 dne 3. febr. popoldne, na št. 5 in 6 dne 4. febr. popoldne, pri Požlepu, Komenskega ulica 21; na št. 7 in 8 dne 3. febr. popoldne, na št. 9 in 10 dne 3. febr. popoldne, na št. 11 dne 3. febr. popoldne, na št. 12 dne 3. febr. popoldne, na št. 13 dne 3. febr. popoldne, na št. 14 in 15 dne 3. febr. popoldne, na št. 16 dne 3. febr. popoldne, na št. 17 dne 3. febr. popoldne, v IV. okraju: pri Pleškotu, Hrenova ulica 12, na št. 1 in 2 dne 3. febr. popoldne, na št. 3 in 4 dne 3. febr. popoldne, na št. 5 in 6 dne 4. febr. popoldne, pri Uherju, Slomškova ulica 12, na št. 7 in 8 dne 3. febr. popoldne, na št. 9 in 10 dne 3. febr. popoldne, na št. 11 in 12 dne 4. febr. popoldne, na št. 13 in 14 dne 3. febr. popoldne, na št. 15 dne 3. febr. popoldne, v X. okraju: pri Ungerju, Kranjska stavbena družba, na št. 1 in 2 dne 3. febr. popoldne, na št. 3 in 4 dne 3. febr. popoldne, na št. 5 in 6 dne 4. febr. popoldne, na št. 7 in 8 dne 4. febr. popoldne, na št. 9 in 10 dne 5. febr. popoldne, na št. 11 in 12 dne 5. febr. popoldne. — Po končani prodaji morajo trgovci takoj naznaniti ostanek premoga in predložiti premožne odrezke, ker se jim bodo sicer naložila globa.

Prispevajte za sklad S. L. S.!

Slanovanje s hrano 188a gospodična. Preskrbi lahko premog. Cenjene ponudbe na upravištvo »Slovenca« pod šifro: »Premog 816«.

Brzoparilnik za 200 litrov, dobro ohranjen in močno pocinjen se proda. Več pove: Černo Zg. Šiška 25 pri Ljubljani.

Meblovano sobo 188em v Kamniku. Ponudbe na Karola Klenovšek, uradnik »Mestne branilnice« v Kamniku.

Mizarski pomočniki se sprejmejo proti dobri plači takoj pri Francu ROBAČ, Šmihel nad Pliberkom.

Varuh nja zanesljiva in dobrošrna. Starost 25 do 40 let. Dobra plača. Naslov pove uprava »Slovenca«.

Proda se: 1 par škornjev, 1 par čevljev, 1 par hlač, malo nošen, lep kovček iz usnja, toplo moško perilo, 2 blazini za novorojenčke, nad 2 m močnejša platna l. dr. Vse to tudi v zameno za živila. Kje, pove uprava »Slovenca« pod štev. 791.

Glasovni pohištvo za spalnico, salon in kuhinjo se takoj po ugodni ceni proda. Ogleda se Szeveri, Ljubljana, Dežarska ulica 3.

Zenilna ponudba. Mladenič star 24 let, z nekaj sto kronami premoženja, se želi poročiti z gospodično v starosti 18-24 let, ki ima vsaj nekaj posestva. Vdova brez otrok ni izključena. Pismene ponudbe če mogoče s sliko, ki se pa na zahtevo vrne, naj se pošljejo pod šifro: »Zarja 777« na upravo »Slovenca«.

Kuharica dobra in varčna, ki bi imela la opravljati tudi druga domača dela in sprejmete k družini z dvema otrokoma. Vprašati: Dunajska cesta št. 39, levo, (Mühleisnova hiša).

Zenilev. 31 let star, trgovske izobrazbe, provizorični orožnik, ki je vesled vojske izgubil vse premoženje, želi v svrhu ženitve znanja z gospodjo ali vdovo do 32 let (tudi z jednimi ali dvema otrokoma) ki bi imela trgovino, ali gostilno in trgovino na deželi. Samo resne ponudbe pod »Polna 793«, na upravo »Slovenca«.

Ceviji! Suknjeni domači čevlji z debelimi predstimi klobučevinastimi podplatki velikost 36-44, za par K 11. Za razprodaje pri naročilu najmanj 1 tucata par K 8-9. Usnjeni volni čevlji z lesenimi podplati in usnjatimi varovalci podplatom, dobro delo in lična-izvršitev s celimi usnjatimi gornjimi deli za par velikost 36-41 K 28-30, velikost 42-45 K 34-36. Pri odjemu 12 parov povsem poštino, zvojnino ter dovolim 5% skonto. Gorski čevlji iz krovjega usnja za moške, močni čevlji za štrpce št. 40-46 par K 75-80. Usnjeni čevlji za otroke z lesenimi podplati, velikost 23-25 K 19-20, 26-28 K 20-25. Pošljite po povzetju na na vse strani. Rudolfi Wertheim, založba tovarne za čevlje, Gradec, Spargasse 11.

2 breji kozi prodam. Več se poizve: Kozarje 41, na Tržaški c.

Rumunski denar izdan od nemške države, kupujem. Več se izve: Ulica stare pravde št. 8, zadnje nadstropje, od 4-8 ure pop.

Iščem stanovanje z najmanj 4 sobami in pritrkljivimi mi in pritrkljivimi za takoj ali pozneje, za uradniško družino obstoječo iz treh oseb (starši in odrasli sin). Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro »Mitra stranka 754«.

Zenilev. Gospodična, stara 21 let, edinstvena, na hči gostilničarja in posostnika, z 20.000 K premoženja se želi seznaniti v svrhu ženitve z mladeničem v starosti od 30-35 let, ki bi imel gostilno. Tudi vdovec brez otrok ni izključen. Neanonimne ponudbe s sliko, ki se vrne, naj se pošljejo na upravištvo »Slovenca« pod šifro: »Vesela pomlad 877«.

Prošnja. Kdo ve, kje se nahaja ali kako je z mojim sinom Radolom Biziak iz Smartnega v Brdih pri Gorici. Služil je v jeseni l. 1914 pri 87. pešpolku, 4. nadom. stotni. Šel je čez Komarom v Karpate koder je bil v Božiču leta 1914. Pisal je enkrat na neko gospodično v Ljubljani. Potem je bil v guberniji Jekaterinoslav, odedel Slavjanovsbsk. Glasu se ni bilo nobenega od njega. Če kdo kaj ve, se prosil da to sporoči njegovi materi Franciski Biziak, Kranjina, Hrvaško.

188e vrtnar obnem hišnik. Hrano in se ima v hiši. Plača po zahtevi in dogovoru. Prednost imajo samci in zakonci brez otrok. A. Sušnik, Ljubljana.

2 krojaška pomočnika, dobro izurjena, se sprejmeta proti dobri plači za velika in mala dela. Eventuelno v hiši tudi hrana in stanovanje. Naslov pove uprava »Slovenca« pod štev. 795.

Ako rabite

vrtna ali poljska semena

pišite po cenovnik. Trgovina s semeni SEVER & komp. Ljubljana.

Nekaj tisoč

železnih obročev

za sode ima napredaj tvrdka Zabret & Komp. v BRITOFU pri KRANJU

Prostovoljna javna dražba zemljišč.

Zaradi delitve zapuščine prodajala se bodo dne 24. februarja 1919 ob 10. uri dopoldne na licu mesta v Virštajnu, sodni okraj Kozje, zemljišča v obsegu 34 ha 6 a 25 m² ali 59 oralo-
lov 167 m² in sicer obstoječa iz nje po 6 ha 11 a 65 m² ali 10 oralo-
lov 1312 m², v. n. gradov po 6 ha 51 a 72 m² ali 11 oralo-
lov 518 m², gozdov po 7 ha 34 a 68 m² ali 12 oralo-
lov 1233 m², travnikov po 8 ha 8 a 93 m² ali 14 oralo-
lov 69 m², pašnikov, ki so sedaj travniki po 3 ha 25 a 57 m² ali 5 oralo-
lov 1049 m², iz prostorne gosposke hiše, iz dveh hiš za posle in vinjarje z gospodarskimi poslopji, kletmi i. t. d. s hišno opremo in v vseh potrebnimi pripadki za celotno vrednost po 249.336 K pod ugodnimi pogoji ali proti zavarovanju kupnine. Dražbeje pogoje uogledati je v notarski pisarni v Kozjem.

Vsakovrstne slamnik

prilagojena gospodstvu, kakor tudi slamnate čevlje (solne), predpražnike, slamnate podplate za čevlje. **Franjo Čerar** tovarna slamnikov, Stob, p. Domžale. Tovarna je 7 minut od kolodvora.

Edina slovenska veletrgovina umetnega cvetja in pogrebni potreščin

Anton Z. Finžgar VARAZDIN (HRVATSKO)

dobavlja samo na debelo: umetno cvetje, nagrobne vence, okraske, noge in tapete za rakve, tančice, mrtvaške čevlje i. t. d. Svoji k svojim! Svoji k svojim!

Pozor! Jugoslavlani! Trgovci!

Nudim vam **zemljevid celokupne Jugoslavije**

Vsak trgovec naj bi ga prodajal, vsaka hiša naj bi ga imela: saj je to zemljevid naše svobodne domovine. Cena na drobno 2 K. Denar naprej! Trgovcem pošljem najmanj 50 zemljevidov za 50 K, prosto poštne proti povzetju. Za večja naročila popust po dogovoru. Se priporočam

Rudolf Cottič, Vrhnika.

Zopet se dobi!!!

Barve za obleke Ia.
100 zav. stane K 50,—
500 zav. po K 45,— za 100 zavojev,
1000 zav. po K 40,— za 100 zavojev.
Prosto poštne iz moje zaloge.

Kocke za juho
najfinejše (6 vin.) K 38,— za 1000 kom.
drugovrstne (5 v.) K 28,— za 1000 kom.

»Zipo«
najfinejši pralni prašek, priljubljen veliko dragega mila.
1 zaboj 350 zav. K 90,—.
Vse franko Praga.

Za cenjena naročila, dokler traja zaloga, se priporoča s spoštovanjem

Rudolf Cottič, Vrhnika.

Fini toaletni vazelin

prilagojena prva specialna trgovina z rokavicami in parfumi **O. BRAČO, Ljubljana.**

PISEMSKE ZNAMKE

jugoslovanske, hrvatske, bosanske, avstrijske, italijanske, kakor tudi vojne in vojno-poštne znamke kupuje v vsaki množini po najvišjih cenah. Ponudbe s ceno in event. vzorci na: **A. Weiss**, trgovina pisemskih znamk na Dunaju 1., Adlergasse 8. 470

Zavzeto cementno**strešno opeko**

najbolj trpežne vrste lahko dobite pri **Antonu Tršan, Kranj** na Farovski lok.

V CELJU je napredaj velika dvonadst.

trgovska hiša

na najbolj prometnem kraju za 400.000 K. Naplaci se zahteva polovico, ostanek po dogovoru. Posredovalci izključeni. Res o ponudbi sprejema upravništvo lista „SLOVENCA“ pod številko 741.

Fino močno slivovko

razpošilja po zelo nizki ceni vsako množino tvrdka **M. Oman, Višnagora.**

Izdaja konzorcij „Slovenca“.

Orli pozor!

Telovadne čevlje po predpisih visoke izprave usnja poljubnih števil razpošilja po povzetju par po K 60.—
A. Jelenc, Tržič, Gorenjsko.

Za podražatca v Ljubljani se 15-ke ugleden ljubljanski gospod z približno K 100.000— kapitalom, kot

aktivni družabnik

razširjenega, uglednega tehničnega podjetja. Resne ponudbe pod B. J. 762 na ekspedicijo časopisa.

Prošnja.

Kdo ve, kje se nahaja Franc Siano, rojak iz Ormoža pri Ptuj na Spod. Stajerskem. Bil je pri lovskem batalionu št. 20 v Neumarktu na Zg. Stajerskem. 1. novembra se je nahajal v Celovcu, potem ni nikakega glasu več o njem. Morebitna polasnila se prosijo proti povratni stroškov na upravo „Slovenca“ pod številko 760.

I. Jugoslovanski anončni in informativni zavod. Beseliak & Rožanc
Ljubljana, Frančevo nabr. št. 5.

Več dobrih pisalnih strojev (Oliver, Remington visible) prodaj; Popravila pisalnih strojev ter kontrolnih blagajni izvršila točno in strokovnjsko **Frane Bar, Ljubljana, Frančevo nabr. št. 5.**

Iščeta se 2 bolj priletni ženski

(1 kuharica in 1 sobarica) k boljši obitelti v Zagrebu. Nastop službe takoj. Plača po pogodbi. Daljša pojasnila doje gospa **F. Vrinanin, ZAGREB, Mošinskijeva ulica št. 17.**

Išče se prvovrstni agentje vinske in spiritozne stroke, ki so že pred vojsko bili v dobrih poslovnih zvezah z uglednimi trgovinami. Ponudbe pod **Strokovnik (stručnik)** na zavod za oglaševanje **J. Blockner, Zagreb I. -78.**

Sanatorij Kržark
Gradec, Kreuzgasse 35
Za ženske bolezni. Prosta izbira zdravnikov. -- Govori se tuji slovensko in hrvaško.
743 Zdravnik-podja: dr. B. BRADER.

Št. 846.

Razglas.

Jugoslovanska tovarna za milo v Spodnji Šiški ima večjo množino milnega blaga. To blago se bo oddajalo paslej franko tovarna po naslednjih temeljnih, oziroma nadrobnih cenah:

20%	pralno milo v kosih	po 100 g, komad po	K 0-40.
30	"	"	" K 0-60.
30	"	"	" K 1-20.
38-40	toiletno	"	" K 2-50.
66	milo za britje v	"	" K 2-.
10	milni prašek	kg K 2-50.	

Pri naročbah istega milnega blaga v celih zabojih se dovoljuje znaten popust in se v tem slučaju oddajajo milni izdelki franko tovarna po naslednjih cenah:

20%	pralno milo v kosih	po 100 g, komad po	K 0-30.
30	"	"	" K 0-45.
30	"	"	" K 0-90.
38-40	toiletno	"	" K 1-80.
66	milo za britje v	"	" K 1-40.
10	milni prašek	kg K 2-.	

Blago se mora plačati naprej, ker se razpošilja sicer iz proti povzetju. Naročila je nasloviti na **Jugoslovansko tovarno za milo v Spod. Šiški**, V Ljubljani, dne 20. januarja 1919.

Poverjenik za javna dela in obrt: **inž. V. Remec I. r.**

3. RAZRED. 774 3. RAZRED.

XI. RAZREDNA LOTERIJA.

Pri naši poslovnici kupljene srečke so zadele:
K 300.000 in K 100.000 glavni dobitki:

št. 10262, izrebran dne 16. oktobra 1915, IV. lot.
št. 83905, izrebran dne 11. oktobra 1917, VII. lot.
K 60.000 št. 34.155 in št. 60.606 K 10.000 št. 7783 in št. 130.169
K 30.000 št. 68.435 K 5.000 št. 68.425
mnogo dobitkov po K 2000, 1000, 800, 400 in veliko dobitkov po 200 K.
izplačali smo na dobitkih za K 1.582.040.

Prihodnje žrebanje bo 11. in 13. februarja 1919. Izrebralo se bo 4000 dobitkov, v skup. znesku K 1.050.200. - Srečke prodaja **Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani**, kot poslovnica razredne loterije in njene podružnice

v Celju, Celovcu, Trstu, Splitu in Gorici. Cena srečke: 1/1 K 120, 1/2 K 60, 1/4 K 30, 1/8 K 15.

Igralni načrti in vsa pojasnila brezplačno! Dobitki plačljivi takoj in brez odbitka!

Odgovorni urednik: **Josip Gostinčar** v Ljubljani.

Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani

Mestno županstvo v Kamniku razpisuje službo

mesneda elektrotehnika

z večletno prakso; ta mora biti za delo pri transformatorjih, javnem omrežju, kakor tudi hišnih napeljavah popolnoma izvežban. Tozadevne prošnje s pričevali usposobljenosti je do 15. svečana 1919 pri imenovanem županstvu vložiti. Plača po dogovoru.

Mestno županstvo Kamnik, dne 29. prosinca 1919.

Gozdni tehnik-inženir

s prakso išče primerne službe. Nastop takoj. Ponudbe na upravništvo lista pod št. 803.

Zenitev.

39 letni mladenič, večjeje posestnika sin, neomadeževane preteklosti, resen in soliden, se želi seznaniti z mladenko, ki ima posestvo ali gostilno. Resne ponudbe, če možgane s sliko, se prosijo pod šifro „**SPODNJI ŠTAJERC**“ 698 na upravo lista. Tajnost zadržana.

Za krojače!

Krojni vzorci v naravni velikosti za moška oblačila se dobijo pri **A. Kunc, Ljubljana, Gosposka ulica št. 7.** Zahtevajte cenik! 776

Štev. 648.

Razglas.

Po naročilu poverjenstva za javna dela in obrt v Ljubljani bo oddajalo in razpečevalo oskrbnitvo državne cinkarne SHS v Celju neposredno svoje izdelke. Prodajale se bodo: Cinkove pločevine različnih debelosti, cisti cinek in cinkov prah. Vsi dopisi in naročila, katera se bodo reševala z obratno pošto, naj se pošiljajo plavzarskemu oskrbnitvu SHS v Celju. Naročila se bodo izvrševala točno in solidno po stalnih cenah proti predplačilu. Zaboji se bodo zaračunjevali po dobavni ceni.

Plavzarsko oskrbnitvo SHS v Celju dne 25. januarja 1919.

Kupim ali vzamem v najem hišo v Domžalah,

katera naj se nahaja ob glavni cesti, pripravna za trgovino, najraje pa tako, v kateri se že obrt nahaja. — Cenj. ponudbe z navedbo lege, cene oziroma najemnine na upravništvo „Slovenca“ pod naslovom: **Trgovina**. — 828

Baterije

priznana najboljša, razpošilja po povzetju tvrdka
K. D. Kregar, Ljubljana, So. Petra cesta 21.

1. marcem se odda: mlin v Praprečah pri žužemberku

na štiri leta v najem. Tozadevna licitacija bo dne 23. februarja ob 3. uri popoldne na licu mesta. Odda se po previdnosti gozdarskega urada, ki sprejema tudi pismene najemne ponudbe. Pogoji leže ondi na vpogled.

Kneza Anersperga gozdarski urad v Soteski, p. Straža, Dol.

Modni salon za dame in gospode V. Pfundner, Kranj, Gorenjsko

se priporoča za izdelovanje najfinejših damskih oblek, bluz, kostumov, plaščev - kakor tudi najfinejših moških oblek, površnikov itd. — Točna in hitra postrežba. — Cene nizke.

Kupujem drva

bukova in hrastova, najmanj polsuha, naložena v vagon za takojšnjo dobavo! Ponudbe s skrajno ceno in množino je poslati tvrdki **VINKO VABIČ, — žalec pri Celju.**

Vsak, kdor rad poceni kupi pohištvo

naj se ogleda takoj
v zalogi pohištva Udo Bratovž
Ljubljana, Marije Terezije cesta 13.

Gostilne v najem!

Pri premogokepi družbi Trbovlje se bodo dne 15. malega travna t. l. sledeče gostilne neodvisne ena od druge v najem oddale.

1. **Rudniška restavracija na Vodah**, leži v sredini rudnika z vsem, (ledenico, kegljišče, vrt.) vsi prestori električno razsvetljeni, vodovod v hiši;
2. **Restavracijska podružnica na Vodah**, večinoma gostilna čez ulico, električna razsvetljava.
3. **Gostilna »Walfische« v Retjah**, poleg kolodvora Trbovlje z ledenico in predvrtom, električna luč.

Interesenti, kateri lahko posloplja vsak čas ogledajo na licu mesta, blagovolijo naj svoje oferte s kratkim popisom življenja vposlati najpozneje do 15. snečca t. l. na ravnanstvo Trbovlje.

Vabilo na subskripcijo.

Ustanovi se v kratkem
delniška družba „Triglav“
za izdelavo žitne kave in sadnih konserv.

Delnice so po 500 kron

Vabite se, da se hudeležite subskripcije in da pripravljene znesek takoj vplačate po poštni nakaznici na podružnico Jadranske banke ali pri Ljubljanski kreditni banki v Ljubljani.

Za pripravljajalni odbor delniške družbe „Triglav“:
Fr. Gerar, M. Gostinčar, V. Joretina.

Suhe gobe

kupuje do 10. svečana v vsaki množini

F. Sirc, Kranj.

Kranjska deželna podružnica

n.-a. dež. življensko in rentne, neozgodne in jamstvene zavarovalnice v Ljubljani, Marije Terezije cesta 12, II. n.,

sprejema zavarovanje na doživetje in smrt, združeno tudi z vojnim rizikom, otroških do', rentna in ljudska, neozgodna in jamstvena zavarovanja.

— Javen zavod. — Absolutna varnost. — Nizke premije. —

Prospekti zastoj in poštne prosto. — Sposobni zastopniki se sprejemajo pod najugodnejšimi pogoji.